

ЮРАЎСКІ КАРАГОД У ПАГОСЦЕ

10

«ПЕРАМОГА». ФЕСТИВАЛЬ, НЕПАДОБНЫ ДА ІНШЫХ

12

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

21 МАЯ 2024 г. АЎТОРАК № 97 (30231)

ЗВЯЗДА

«УСЕ ПЕРСПЕКТЫЎНЫЯ ПАЧЫНАННІ МЫ НЕ ПРоста ПАДТРЫМАЕМ — МЫ ЦАЛКАМ ІХ ВЫКАНАЕМ»

Вектары супрацоўніцтва Беларусі і Магаданскай вобласці вызначылі ў Палацы Незалежнасці

Гэтымі днямі праходзіць першы візіт у Беларусь дэлегацыі Магаданскай вобласці на чале з губернатарам Саргеем Новавым. Абаважковы пункт насычанага графіка дэлегацыі — сустрэча з Прэзідэнтам Беларусі Аляксандрам Лукашэнкам. Сустрэча важная яшчэ і таму, што раней дэлегацыя Магаданскай вобласці на ўзроўні губернатара Беларусі не наведвалі. Правадзіць ёсць над чым. У 2023 годзе таваразварот паміж Беларуссю і Магаданскай вобласцю склаў 156,7 тысячы долараў, а ўзаямы гандаль таварамі за студзень — сакавік 2024 года — 249,6 тысячы долараў.

Вітаючы гасцей, Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што гэтая зямля для іх не чужая, нягледзячы на адлегласць. «І на пачатку нашай сустрэчы хачу запэўніць, што вы не пашкадуеце, што пераадолелі гэтыя 11 тысяч кіламетраў шляху. Мы расійскія рэгіёны не дзелім на аддаленыя і неаддаленыя. З усімі працуем і знаходзім пункты сударанання. Упэўнены, і з Магаданскай вобласцю атрымаецца істотна прыбыць у нашых адносінах, найперш гандлёва-эканамічных», — сказаў ён. Прэзідэнт выказаў упэўненасць, што гасці з Магаданскай вобласці знайдучы ў Беларусі ўсё, што ім неабходна: ад прамысловых прадукцыі да харчавання, лекаў, касметыкі і гэтак далей. «Паказчык узаямнага гандлю нікне не адлюстроўвае нашы магчымасці. Мы павінны вырашыць, як будзем працаваць над кардынальным палепшэннем рытму узаямнага гандлю гандлёва-эканамічных адносін», — сказаў кіраўнік дэлегацыі. Аляксандр Лукашэнка спыніўся на самых, на яго погляд, перспектывных кірунках.

Першае. Прадукцыя машынабудавання

«З улікам найбгацейшай рэсурснай прыроднай базы Магаданскай вобласці і вашых планаў на засваенні новых рэсурсаў каларавых металаў мы бачым добры патэнцыял для нарошчвання паставак кар'ерных самазавалу. Заходнія брэндзі вышлі з Расіі, і я думаю, што вы знайдзеце замену нашымі таварамі. Пры вашай падтрымцы «БЕЛАЗ» мае намер адкрыць у рэгіёне мультыбрендзавы цэнтр па продажы, комплексным сэрвісным абслугоўванні і рамонтнай беларускай тэхніцы, а таксама па рэалізацыі шыль рознага дыяметра і індэксаў нагрузкі», — адзначыў Прэзідэнт. Па яго словах, акрамя паставак велкагрузнай тэхнікі беларускі бок гатовы ўдзельнічаць у абнаўленні парка пасажырскага транспарту. «Можам прапанаваць розныя сучасныя аўтобусы як у газаматорным, так і ў дызельным выкананні. Прапануем узаямапрамысловыя фінансавыя інструменты», — запэўніў беларускі лідар.

Другое. Прамысловая каперцыя

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў Беларусь дакладна будаванаю канцэпцыяй у сферы прабнога нагляду, абароту каштоўнасцяў. «Мы яшчэ з саваіх часоў захавалі ювелірыны завод «Крыштал» у Гомелі. Прадпрыемства мае шматгадовы досвед работы з каштоўнымі металамі і камянямі. Выпускаецца шырокая гама прадукцыі, у тым ліку ювелірнага, з выкарыстаннем брыльянтаў беларускай аграіцы», — расказаў ён. У планах дэлегацыі Магаданскай вобласці — наведанне гэтага прадпрыемства. «Матчыма прапанаваць вярнуць стварэння на базе дадзенага прадпрыемства сумеснай вытворчасці на вашай сыравіне», — прапанаваў беларускі лідар.

СТАР. 2

ТАЛОУНАЕ — СВАЁ!

Сакавітыя, салодкія і духмяныя. Гэта асноўнае, што адрознівае клубніцы, выгадаваныя ў вёсцы Міхайлаўска Гомельскага раёна, ад імпартных. Ужо з самага пачатку мая смачныя агады першага ўраджаю можна набыць у крамах. Айчыныя прадукты хутка знайдуць сваіх пастаянных пакупнікоў. А выдатную якасць пладам надае і тэхналогія вырошчвання — на какавосых матэ і з дапамогай кам'ютарных тэхналогій, якія рэгулююць практычна ўвесь працэс вырошчвання і мікраклімат у цяпляці. Ручная праца выкарыстоўваецца толькі на этапах пасадкі і збору ўраджаю (на фота).

Тэхналогіі

ІМ ЗВЕРХУ ВІДАЦЬ ЛЕПШ...

У лютым 2024 года ў Беларусь зацвердзілі заканадаўчую базу па рабоце з аградоўрамі. Цяпер яны афіцыйна прыраўнованы да сродкаў малой авіяцыі і могуць выкарыстоўвацца ў аэрававіяцыі. На гэты год на Беларусь быў у праграму па лічбавізацыі і дакладнай земляробстве ўключаны два прадпрыемствы: «Доўжа-Агра» і «Шцебская бройлерная птушкафабрыка», але і цяпер некаторыя з гаспадарак пайночнага рэгіёна могуць падзяліцца вопытам выкарыстання беспілотнікаў.

СТАР. 3

Шануй сваё!

ЗАХАВАЦЬ. НЕЛЬГА ЗНЕСЦІ

Знакі прыпынку нарэшце расставлены

Спачатку быў ліст. Напрыканцы мінулага года настаяніца гісторыі і грамадазнаўства Гародзскай базавай школы Маладзечанскага раёна Таццяна Шумель выказала занепакоенасць тым, што сёлета ў вёсцы Дубрава збіраюцца знаёмыя кацёл Унебаўзыхацы Навасяцкай Панны Мары, якія некалі ўражвалі сваімі памерамі і архітэктурнай прыгожасцю. Яго фундаатарам, які і мураванага палаца ў Сёмкаве, быў апошні менскі вавода Адам Хмара.

...Архітэктурна — гэта застылая ў камені даўняна, якая многае можа нам расказаць. І калі мы ад яе пазбавімся, то гэтым толькі абдзіям сваіх нашчадкаў. Шкада, калі чалавечымі рукамі будзе разбурана такая багатая гісторыя...

СТАР. 4

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Пачаўся суд над Урсулай фон дэр Ляен з верагоднага парашэнні з закупкай вакцыны Pfizer

Суд белгійскага горада Льеж разглядае іск супраць кіраўнікі Еўракамсіі (ЕК) Урсулы фон дэр Ляен за меркаваннае парашэнні, якія былі дапушчаны пры заключэнні кантракту на закупку вакцыны ад каранавірусу кампаніі Pfizer на суму 35 млрд еўра, паведамляе ТАСС. «Калі іск сыхдзе да еўрапейскай пракуратуры, справа будзе пахавана, бо ёсць відэаковыя канфілікт інтарэсаў. Таму мы настойваем, каб іск разглядаўся ў юрысдыкцыі Белгійі», — сказаў карэспандэнту агенства адзін з ініцыятараў іска — лідар французскай партыі «Партыя» Фларыян Філіпа. Расследванне пачалося яшчэ ў 2022 годзе белгійскай пракуратурай, але сёлета ў сакавіку было перададзена ў Генеральную пракуратуру ЕС. Цяпер суд павінен вызначыць юрысдыкцыю, у якой будзе разглядацца справа.

Кошт золата пабіў гістарычны рэкорд

Кошт золата пабіў гістарычны рэкорд падчас таргоў на біржы Comex, перавысоўшы 2450 долараў за тройскую унцыю, паведамляе ТАСС. Паводле даных гандлёвай пляцоўкі, кошт золата дасягнуў \$2454,1 за унцыю. Раней ТАСС прыводзіла меркаванні аналітыкаў, якія дапушчалі, што ў гэ-

тым годзе кошт золата можа перавысць 2,6 тысячы долараў за тройскую унцыю, чаму спрыяе міжнародная геапалітычная напружанасць, а таксама рост попыту на золата з боку цэнтральных банкаў і дзеяння рынаковых спекулантаў.

У польскім сейме ўжо тыдзень працягваецца галадоўка фермераў

Аграры патрабуюць сустрэчы з прэм'ер-міністрам Дональдам Тускам. Пра гэта паведамляе агенства РАР. «Мы ўсё больш шлібам, самаадчуванае пагаршаецца з-за адмовы ад ежы», — расказаў адзін з удзельнікаў галадоўкі. Кіраўнік урада Польчы раней адмовіўся сустрэцца з удзельнікамі акцыі. «Я не планую сустрэчы з гэтай групай». Акцыя была распачата 13 мая шасцю фермерамі, якіх у сейм правялі дэпутаты былой кіруючай партыі «Права і справядлівасць». 18 мая двое галадоўчыкаў былі адпраўлены ў бальніцу, чацвёрта фермеру працягваецца галадоўка. Польскія сельгасвытворцы ўжо некалькі месяцаў праводзяць масавыя акцыі пратэсту па ўсёй краіне. Аграры патрабуюць абмежавання або поўнага забаранення ўвозу таннай сельгаспрадукцыі з Украіны. Фермеры таксама выкажваюць нягэду са стратэгіі ЕС «Зялёны курс», якая прадугледжвае дасягненне нулявых вытвародных выкідаў да 2050 года.

КОРАТКА

- Арганізацыі ўсіх форм уласнасці ў студзень — красавіку 2024 года пабудавалі 10,5 тыс. кв. метр. уведзена ў эксплуатацыю 1022,8 тыс. кв. м жылля.
- Загарадныя лагеры прымуць на адпачынак амаль 43 тыс. мінскіх школьнікаў, лагеры з дзённым знаходжаннем на базе школ — больш за 35 тыс. вучняў.
- Сярэдняя працэнтная стаўка па новых банкаўскіх укладах насельніцтва ў беларускіх рублях на тармін звыш года ў красавіку 2024 года склала 12,28 працэнта галадоўкі супраць 12,23 працэнта гадавых месяцам раней.
- Пільч раённа Гомельскай вобласці завяршылі з'яўшчэнне саі.

На слыху

АДПАЧЫНАК З КАРЫСЦЮ

Для летняй занятасці дзяцей і моладзі ў Беларусі створаны ўсё ўмовы

Дожучкаванія летніх канікулы ўжо на нізкім створе. Пару тыдняў і вось яна, воля ад урокуў, школьных класаў і хатніх заданняў. Студэнты пару летняга адпачынку адкрываюць крыху ласні, пасля сесі. Але ад гэтых канікулы для іх не стануць менш прыбытковымі — яны будуць самымі догімі ў годзе і для таго, каб напоўніць іх яркімі і незабытымі падзеямі: знайчы новыя сяброў і захапленне па душы, зрабіць першыя крокі ў прафесіі або зрабіць свае першыя грошы. Часу хопіць на ўсё.

Займалы погляд на прафесію

З набліжэннем лета часовае занятасці і працэдуальнае моладзі ў гэты перыяд сталі адным з самых актуальных тэм, нааўне з центра-

СТАР. 2

Святочны настрой

СЭРЦА БЕЛАРУСІ
Міншчына ярка дэманструе свой патэнцыял

У пятніцу на галоўнай культурнай пляцоўцы краіны — у Палацы Рэспублікі — прайшоў гала-канцэрт Мінскай вобласці «Міншчына — сэрца Беларусі» у рамках рэспубліканскага фестывалю «Беларусь — мая песня».

ТВОРЧАЯ СПРАВАДЗЧА

У Палацы Рэспублікі «Гаспадары» больш за 1700 мастацтваў мастацтваў Міншчыны. Патрымайце прадстаўніцтваў творчых гурбаў Аляксандра Турчына, дзе праводзіліся зборы па тэрытарыяльнай абароне, былі выху, верталёты, а тут — канцэртная праграма, — распеваў журналіст старшыня Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Аляксандр ТУРЧЫН.

«Атрымалася вялікая свята для жыхароў Мінскай вобласці, для творчых калектываў. Мы бачым, наколькі Мінская вобласць разнастайная ў сваёй творчасці, узровень у аснову найлепшае чашце патэнцыялу. Наглядзець на тую, што рэгіён Міншчыны падобны паміж сабой, жонкі з іх прыгожы і самабытны, і гэта выдатна», — дадаў губернатар.

На думку Аляксандра Турчына, любы раён можа пратандэваць на сваёй сталіцы цэнтральнага рэгіёна. «Сёння ёсць Жодзіна і «БЕЛАЗ», ёсць Барысаў і «БАТЭ», Іздальскія азёры, Нясвіжскі замак — кожны рэгіён адметны па-свойму. Скажу шчыра: у нас ужо была думка зрабіць пераходную сталіцу Мінскай вобласці. Што гэты раён вярнуць назад, так само значна. Зольнага гэта атрымліваецца з дапамогай фестывалю працуйноў сёла «Дахнічкі». Тым больш што дадана мерапрыемства даўно трансфармавалася са звычайнага свята аграрыяў у спраўдзена маштабную ўрачыстасць.

На гэтай справе, напэўна, той раён, які кіраваў становай сталіцы цэнтральнага рэгіёна». Сялета «Дахнічкі» прымае Валожын. Па словах губернатара, гісторыя і архітэктура гэтага горада вельмі багатыя, там ён пра горада можа называцца сталіца Мінскай вобласці ў 2024 годзе. «Я бачу шмат пазнаўчых у тым, што ў нас няма адзінай сталіцы вобласці. Ды там, што ў нас усё роўна!» — падагульніў Аляксандр Турчын.

На канцэрце выступілі выканаўцы і творчыя калектывы з усях куткоў Міншчыны: артысты Мінскага абласнога драматычнага тэатра (Г. Маладзечна) і народнага маладзёжнага тэатра з вёскі Слукішка гарадскога Дома культуры, заслужаныя матарскія калектывы Рэспублікі Беларусь ім В. Радзівіл (Г. Нясвіж), студыя сусветнай харэаграфіі «Атмасфера» (Г. Барысаў), харэаграфічны ансамбль дзіцячых школ мастацтваў з Салігорска і Гомеля і іншыя.

У Палацы Рэспублікі працавала выстава твораў народных мастацтваў раймаўства, створаных на ўнікальных тэхналогіях майстроў Мінскай вобласці: мастацкая кераміка, традыцыйная малеванка, салымяныя скульптуры, тканя паяны і ручнікі, а таксама ўнікальныя калектывы драўляных пяльняў Яўгена Сосіпа і ўзрываўных гадзіннікаў Андрэя Мартынка.

«Мы пастараліся прадставіць Мінскую вобласць і яе творчыя калектывы ў разнастайнасці, унікальнасці, паказваць творчасць тых, хто працуе ў глыбінцы», — расказала рэжысёр гала-канцэрта Крысціна ДАЙНАК. — Падтрымоў-

ральнага рэгіёна ў расійскай сталіцы стартвалі 17 мая і працягнуцца да 2 чэрвеня. За гэты час Міншчына дэманструе расійскай наведвальнікам свой прамысловы, інвестыйны, турыстычны і культурны патэнцыял. Дарчы, свае дасягненні на галоўнай расійскай выставе ўжо прадставілі Брэсцкая, Віцебская, Гомельская, Гродзенская і Магілёўская вобласці.

Адрывачы прэзентацыю, старшыня Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Аляксандр Турчын адзначыў, што аснова ўкладу ў эканоміку вобласці ўносіць прамысловасць: на яе тэрыторыі дзейнічаюць больш за 4 тысячы прадпрыемстваў з агульнай колькасцю работнікаў звыш 130 тысяч чалавек. Пятая частка аб'ёму прамысловай вытворчасці Беларусі прыпадае на Мінскую вобласць.

Губернатар Міншчыны заарыентуваў увагу на ўзмацненні супрацоўніцтва паміж Беларусі і Расій. «Гэта сведчыць аб тым, наколькі нашы краіны блізка ў вырашэнні найважнейшых задач», — падкрэсліў Аляксандр Турчын. — Нас не можа не радзіць нарочычанне сумеснага супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй. Наш тавараабарот за 2023 год склаў дзевяць мільярдў долараў».

«Этапона пастахована праца», — так ахарактарызаваў тавараабарот паміж Мінскай вобласцю і Расій Дзяржсакрат Саюзнай дзяржавы Дамітр МЭСЕНЦАЎ.

Частай экспазіцыяй стала традыцыйная беларуская хата. Яна аформлена старадаўнімі элементамі побыту. Тут і ткацкі станок, і драўляныя крэслі, і калёска для новароджанка. Утульнасць ствараюць ручнікі, пакрывалы, салымяныя, гліняныя вырабы. Не менш каларытна і пільчуха перад хатай, дзе праводзілі майстар-класы па расах па дрэве і ткацтва. А яшчэ на пільчухі можна паглядзець дзіўныя Слукія папсы.

Цэнтральную частку экспазіцыі Мінскай вобласці на ВДНГ займае макет Кургана Славы як аднаго з сімвалаў Рэспублікі Беларусь і аднаго з цэнтраў турызму Мінскай вобласці. Курган Славы цікавы тым, што быў закладзены прадстаўніцкай гардоў-герою Масквы, Ленінграда, Валгарада, Севастопалю, Адэсы, Кіева, Брэсцкай краіны-героя, жыхарамі Мінска і Мінскай вобласці. Гэты помнік архітэктуры аб'ядноўвае і нагадвае пра Перамогі і тых, хто аддаў свае жыцці за наша мірнае неба.

Развіццё турыстычнай галіны ў рэгіёне абумоўлена багатай прыроднай і культурнай спадчынай. Але Мінская вобласць — гэта не толькі культура. Гэта яшчэ і эканоміка. Адчуць патэнцыял рэгіёна можна на ВДНГ. Найбольшай

Завяршыў канцэрт песняй «Благаслаўенны бязькоўскі ўраі», які выканалі ўсе удзельнікі разам з гледачамі. Экскурсу ў гісторыю з самабытнымі абрадамі Міншчыны, важныя персаналі цэнтральнага рэгіёна, і тым ліку працэдуры пастай, выканальніцкі тэлевізійны рэпартаж — гала-канцэрт унёсў аду ў самых памятных старонку ў культурнае жыццё Мінскай вобласці.

ЭТАПОННА ПАСПЯХОВАЯ ПРАЦА
Учора, 20 мая, на выставе дасягненні народнай гаспадаркі ў Маскве адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця прэзентацыі Мінскай вобласці. Яна працягне серыю прэзентацыяў беларускіх абласцей, якія па ініцыятыве Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэвіча праводзіцца з пачатку гэтага года на ВДНГ у павільён «Рэспубліка Беларусь». Дні цэн-

Збожжавы, зернебабовы і крупяныя культуры в.н. Чкалаў. Ён расказаў, што выкарыстанне дапаможа асабліва важна ў арганічным насенняводстве. Пры вырошчванні насення бульбы высокі рэпрадукцый кантакт клубняў з коламі тэхнікі таму гэта непажадана. Каму дрон як нельга акуртана апрацоўвае «другі хлеб» фунгіцыдамі.

Збожжавы, зернебабовы і крупяныя культуры в.н. Чкалаў. Ён расказаў, што выкарыстанне дапаможа асабліва важна ў арганічным насенняводстве. Пры вырошчванні насення бульбы высокі рэпрадукцый кантакт клубняў з коламі тэхнікі таму гэта непажадана. Каму дрон як нельга акуртана апрацоўвае «другі хлеб» фунгіцыдамі.

Маршрут палёту складае не сам дрон, а спецыялісты на камп'ютары. З мэтай стварэння карты палёту праводзіць алімпію м'ясцовасці з дакладнасцю да сантыметраў, там указваюць усе н'яроўнасці, хмызняк, слупы і інш. А потым ужо за зададзенай адрасе дрон праводзіць агляд або апрацоўку. Яй адзначаюць віцебскія аграрыі, эфектыўнасць хіміпрапары дронам амаль у тры разы звышшая за трактар, таму ў будучыні дзякуючы БЛА наша краіна можа выйсці на роўняні палі з аднародным урджам.

У 2022 годзе на базе сельгаспрадпрыемства «Мазавагаз» УП «Віцебскаблгас» быў адкрыты вучэбна-практычны цэнтр дакладнага земляробства. Новае цэнтр накіраваны на разлічаныя канцэпцыі змянення асобных элементаў тэхналогіі

дакладнага земляробства і лічбавых сістэм. Тут асвойваюць апошняе сельгасгаспадарчыя падыходы не толькі вопытныя, але і будучыя аграрыі. Напрыклад, з навукамі профільных каледжаў спецыялісты вывучаюць электронныя карты палёў, аграрыі, метэастацыі. Ёсць у цэнтры дакладнага земляробства нават акумулятары вольтаўнага

Тыкі метад не толькі значна спрасціць фізічныя выдаткі аграрыяў, але і дазволіць атрымаць паўнаўраўнаважную карысць. Дрон зможа акупіць нават тры часткі палёў, куды бо на трактары працець не было магчымасці.

Ужо тры год змяненні памагаты аграрыяў «Азававагаз» — дрон DJI AGRAS T30

рэальнасці для практыкаванняў па рабоце з трактарам, настройкаў агрэгатаў і іншага.

Украненне беспілотнікаў у прадыёмнасць пачалося з мультиспектральнага дрона, з яго дапамогай віцебскія гаспазкі сплалічкі назіралі за тым, як пелі размаівалі культуры на пелі.

ваць не зможа: у яго камплекце трэі батарэі, кожная дазваляе атрымаць толькі 12 хвілін.

Дроны, лінаць у гаспадарчы, — гэта рэальная выгада, бо можна скажыміць чалавечы тэхнічны сілы, а прадукцыйнасць працы ў ўраджай будучы год. Прычым беспілотнік можа працаваць нават ноччу, запамінаючы дзёны рэльеф і вышыню. З яго дапамогай некалькі гадоў таму апрацавалі каля 300 гектараў рапы і правай яго дасяжыць — сушы на карані. Перавага БЛА ў гэтым выпадку ў тым, што наземны апрацоўшчык (гэп ж самая «раса») пашкодковае культуры. А шчы гаспазкі эфектыўна выкарыстоўваюць дроны ў барабце з інвазійнымі раслінамі, у прыватнасці баршчунікам Сасноўскага, якога на Віцебшчыне замнога.

У Еўропе беспілотнікі ўжо апрацоўваюць тысячы гектараў, у Кітаі — мільёны. Прычым куды да тых тэхналогіяў і Беларусі. У беларускіх працуйноў вёскі ўсё і іншыя элементы інвазійных тэхналогіяў: амаль ва ўсім новых трактары і камбайнах усталяваны аўтапілоты. Яшчэ некалькі крокаў — і беспілотнікі прайдуць ва ўсе гаспадаркі краіны.

Аляксандра ГВОЗДЗЕВА. Фота — В.І.І.І.І.І.

Актуальна

Біялагічная разнастайнасць

Баршчэўнікі і іншыя інвазійныя расліны — пад карань

Стан навакольнага асяроддзя ўзлагітна біягенна змяняецца адрывачынальным значэннем. Пры гэтым праблема распаўсюджвання інвазійных відаў раслін па-ранішаму актуальна. Павелічэнне колькасці такіх відаў старае гару захаванне біялагічнай разнастайнасці і здольна пацігнуць негатывны тэст

ня і колькасці інвазійных раслін рознымі метадамі. Самыя вялікія плошчы вырасцілі сродд інвазійных відаў раслін — у баршчэўніку Сасноўскага і Мантгазі. Ёсць плошчы на сёння складае каля 4,6 тысяч гектараў, а ў сумкаў — 5,2 тысячы гектараў. Пры гэтым усё астатняе займаюць досыць невялікія плошчы, — звярнула увагу Людміла Барташэвіч.

БАРАЦЬБА

З «ЧУЖЫНЦАМІ» ПА ЗАКОНЕ

Пранікненне інвазійных відаў жывёл і раслін з сумежных краін прызнана адной са знешніх крыніц пагрозы нацыянальнай біясферы ў экалагічнай сфера. Захаванне біялагічнай разнастайнасці ў Беларусі і забяспечэнне яе ўстойлівага развіцця адна з асноўных задач у прыродна-ахоўнай навуцы Беларусі» — адзначае намеснік начальніка ўпраўлення біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Галоўнага ўпраўлення рэгулявання абырджання з ахдоўмі, біялагічнай і ландшафтнай разнастайнасці Міністрыцы Людміла БАРТАШЭВІЧ.

АТРУТНЫЯ МОНСТРЫ

Самы чужы для нас баршчэўнік Сасноўскага. Гэта агрэсіўная расліна — сапраўдны монстр. Па вярхоўным вышце наглядзе кроп-пераростак, таму што мае рост да трох метраў у вышыню звычайна шырока траціцца. Але гэта ніякая не расліна-мутант, а самая звычайная геркуліева трава. Такую навагу далі яму за велізарныя памеры і вялікую утварыць росту.

Баршчэўнікі хоць і не толькі эканамічна, яны небяспечныя для людзей. Усе часткі расліны ўтрымліваюць фірукаваныя атрутныя рэчывы, якія ў сцім раўняў павышаюць адуцельнасць скурды да ультрафіялетавага выпраменьвання. Асабліва небяспечныя яны а гарача надвор'е, падчас зішчэння. Сок са сцібля баршчэўніку, трапляючы на скуру, выклікае фотакімічныя апек. Гэты від дапаўняе мацней за краплі і нават кіслен. Скура свярбіць і пакрываецца пухірамі.

Пачыналася ж зневажэнне з баршчэўнікам Сасноўскага вельмі нават азім'ятычна. У сярэдзіне мінулага стагоддзя навукоўцы зрабілі сур'ёзную стаўку на баршчэўнік як на выдатную кармавую культуру для жывёлы. Але, як потым аказалася, малако ад яго гарчыць, ды і сама расліна даўе не так ужо і шмат зліянага масы. На пастузеле махнулі рогары. Адушчаны «на волю» зліяны аграры з кожным годам завожывалі усё новых і новых тэрыторый.

Загядчкі сектара кадастра раслінага свету доктар біялагічных навук Інстытута эксперыментальнай батанікі НАН Беларусі Алег МАСЛОЎСКІ атчыў, што больш за ўсё баршчэўніку ў Віцебскай вобласці і цэнтральнай частцы Мінскай. Зрэшты найбольшіх заселеных Бараслаўскі, Ушацкі, Гарадзіцкі, Віцебскі, Лагойскі і Мінскі.

Наглядзець на актыўныя дзеянні, выкарыстанне баршчэўніку цалкам не атрымаецца: ён надта жыўчы, насенне звычайна жыццяздольнае 10—13 гадоў, ды і ўзросткі ён усё адрыва. Нават спелыя да поплу расліны парастае з зогнішча ўжо праз 3—4 тыдні. Не б'яро яго і шматразовае павелічэнне доўгу ўгнаення і пестыцыдаў. Не можа яго зламаць сапслана шклянкіма ў поплінь сцібляў хмія.

носу, то эфектыўнасць дадзеныя прапарату можа мяняць зніжэнне. Трэба вельмі важным момантам з'яўляецца кантроль за спавенасным выкарыстаннем сродкаў абароны раслін.

Як паведаміла Людміла Барташэвіч, у 2023 годзе выкананне плана мерапрыемстваў па зніжэнні баршчэўніку Сасноўскага было пераважна на 6,5 % да ўстаноўленага гадзанага задання, а сумнік навагоддзя склаў 4,7%. Перадле яе слоў ужо за шасці гадоў перады яна зніжана баршчэўніку Сасноўскага па плошчы 4,4 тысячы гектараў. Толькі ў 2022 годзе гэты монстр быў зніжаны на плошчы 782 гектары, а ў 2023 годзе — 647 гектараў.

НЕ АТРУТНЫ, АЛЕ ВЕЛІМІ ПАДПІШЛЫ

Не менш плодучым папулярнікам культурных тэрыторый у апошнія гады становіцца і сумнік — як Канады, так і гіганці.

З жонкімі годам арач і распаўсюджвання станаюць усё шырэйшы. Па-першае, у нашай краіне ў гэтай расліны няма такіх стовяроў за ліку раслін-канкурэнтаў. Па-другое, жонкі куды да 100 тысяч насення, якія адрываюцца вельмі высокай усходжасцю — амаль 95%. Патрэба, карані сумніку выпрацоўваюць інгібітары рэчывы, якія прыгнаваюць рост іншых раслін нава. Услед за гэтым знімае большасць лугавых насаскоў, птушак і дробных млекакормячых. Сумнік цалкам змяняе жывёльны і раслінны свет, а гэта параждае экалагічнай катастрофы.

Навукоўцы рэкамендуюць скажыць беспілотнае пастузелле 3-4 разы за сезон, як толькі яго адрасе на 10-15 сантыметраў. Альтэрнатыва можа быць і развая касячка сумніку ў другой палове жунія — да высплення насення. Але тады зрэзанне расліны абавязкова трэба спаліць.

ЁСЦЬ МЕСЦЫ, ДЗЕ УЖЫВАЦЬ «ХІМІЮ» НЕЛЬГА

Досыць важным з'яўляецца прымяненне прапарату каля водных аб'ектаў. Сёння, згодна з артыкулам 53 Борнага кодэкса, у водароўных зонах можна ўжываць хімічныя прапараты, але не метадамі авіяцыі. «Пры гэтым у галіне прыбярэжных палос варту ўжываць прапараты ў адувадзенай з аэонам «Аб абароне раслін», — расказала Алена Якімовіч.

У Беларусі даставае вялікі дзяржаўны рэстэр сродкаў абароны раслін, куды ўваходзіць каля 1 тысячы прапаратаў. «Калі каля прапарату стаіць лігера ў «Рыбнага значэння», яго не трэба ўжываць у прыбярэжных палосах. Цяпер у Дзяржаўным рэстэры ёсць спіс глістацэўтральных гербіцыдаў, якія можна ўжываць у межах прыбярэжных палос. Пры гэтым іншыя глістацыты ўжываць у прыбярэжных палосах нельга», — папярэдзіла яна.

Важным для прымянення прымяненне з'яўляецца таксама дадатковае афарбаванне працуйноўнага расторву. Гэта трэба для таго, каб чалавек, які выкарыстоўвае гербіцыд, бачыў, ўжывае яго ўжо не. Так, калі прапарат у рэчывым апыркельнымі заканчваецца, то чалавек вяртаецца да месца свайой стацыі і запраўляецца новым расторвам. Спецыялісты рэкамендуюць дадаваць у рабочы расторв рэчыва чорнага колеру — нігразы. Яны афарбаванае расторв і дазваляе бачыць, куды вы ўносілі прапарат на мясцовасці.

Сяргей КУРКАЧ.

ЗАХАВАЦЬ. НЕЛЬГА ЗНЕСЦІ

ФОТА А. ПІСЬКО

«Час робіць сваю справу — сцены паціху разбураюцца...»

На сайце Маладзечанскага райвыканкама ў пераліку будынкаў, якія падлягаюць зносу ў найбліжэйшыя гады, Дубраўскі касцёл і прадаў знаўчы. Якім чынам у спіс трапіў помнік архітэктуры? З такім пытаннем я напіраўся мінулага года зварнуўся да прадаўнікаў мясцовай выканаўчай ўлады, на якую па зако- не ўскладзена адказнасць за ахову гісторыка-культурнай спадчыны на сваёй тэрыторыі.

У Маладзечанскім райвыканкаме адрозніваць, каб Дубраўскі касцёл, нягледзячы на багатую гісторыю, не ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь. А ўсё таму, што, як мне потым патлумачылі ў Міністэрстве культуры, дагэтуль на яго проста ніхто не зварнуў увагу, не падрыхтаваў прапанову аб наданні права такога статусу. Калі б ён быў, то зносіць руіны ніхто б не меў права: за гэта прадугледжана крымінальная і адміністрацыйная адказнасць.

прызнання царквы ў Маладзечне гісторыка-культурнай каштоўнасцю (далей — ГКК). Напрыканцы мінулага года рашэннем Міністэрства культуры храму прысвоілі гэты статус. «Касцёл у вёсцы Плябань у свой час удалося выратаваць, хоць таксама былі пытанні, — расказвае **мэтаксёр установы «Цэнтралізаваная клубная сістэма» раёна Алена ІАШУК.** — Уршце яго аддалі прыватнаму прыходу, і бацьшкі ка яго аднавілі. Ён шмат робіць за свае грошы, за кошт Красненскага прыхода. Там усё трывае, калі яго энтузіазме. Будзе суд, калі знойдзецца ахвотны ўзяць адказнасць за руіны касцёла ў Дубраве».

«З Богам не трэба сварыцца...»

І вось яно — Дубрава. Збочваем з Ганнай ФУРС — на момант майі камандзіроўка яна працавала старшынёй Аляксандраўскага сельскага Савета — на вуліцы Кашэльню. Ля руін храма, які больш чым два стагоддзі ўражваў сваёй прыгожасцю, сустракаўся Таццяна Шумель.

«Не ведаю, хто яго будзе зносіць... — кажа Ганна Фурс. — Я пра-

казаў, што як быццам прыедуць глядзець наш касцёл, але ж калі згараў храм у Будаўскае, пра наш зусім забыліся. І можна зразумець: там касцёл дзючы, а ў нас што?»

«Кожны раз, калі ў Дубраве прыязджаюць турысты, фатографы, «кіношнікі» (тут, дарчы, здымаў фільм пра рамана Караткевіча «Чорны замак Альшанскі»), я спадзяюся, а раптам хто ўбачыць наш касцёл і даламожа яго захаваць?»

«Усе парафіяне за яго гарой, — кажа 85-гадовая мясцовая верніца Алена Сідланіна Шыдоўская, — бо гэта ж святлыя наша. Чуткі, што рашылі касцёл збіраюцца зносіць, ходзіць ужо даўно. Як можна іх урываць? Пад гэтым касцёлам людзі пахаваныя, побач — магілы двух ксяндзоў. Я так скажу: пакуль ёсць гэты помнік архітэктуры, які і вёска наша цікава. Улетку мы з нецярпелым чакаем пільгрымаў, якія ідуць на фронт у Будаўскае, яны заўсёды спыняюцца каля нашага касцёла, адпачываюць. Турысты пастаянна прыязджаюць, фатарафуюцца на яго фоне».

«Трэба было раней шукаць гаспадарка, каб касцёл быў у добрым

Надаць статус, каб зберагчы

У Міністэрстве культуры не здзіўляліся майі цікаўнасці датычна Дубраўскага касцёла.

— Гаворка пра гэты помнік архітэктуры ішла яшчэ ў лістападзе мінулага года падчас нарады з Мінбелвыканкама, — адначасна **кансулянт у праўлення на ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Геннадзь ХОДАР.** — Мы яшчэ тады зварнулі ўвагу мясцовых органаў улады, што Дубраўскі касцёл, які, дарчы, уключаны ў турыстычны маршрут Мішчычы, нельга зносіць, што патрэбна прыняць дакументы на наданне яму статусу ГКК, бо аб'ект сапраўды цікавы. Але нейкіх канкрэтных дзеянняў за два месяцы мы не ўбачылі. Прышлося разгаварыць больш настойліва, браць ініцыятыву ў свае рукі.

У прыватнасці, на пачатку студзеня гэтага года на адрас Мінбелвыканкама і Маладзечанскага райвыканкама міністэрства накіравала пісьмо з просьбай забяспечыць захаванне рэшткі касцёла, а таксама цягм дваў месяцаў падрыхтаваць пра-

тэба зрабіць, гэта захаваць тое, што ёсць, для будучых пакаленняў — законсерваваць існуючыя сцены, — адказаў Геннадзь Ходар і паказаў фотаздымкі вядомых беларускіх зруйнаваных аб'ектаў, якія ўжо законсерваваны. — З 2023 года ў законсервацыю аб'ектаў культуры спрышчаны парадок работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, у тым ліку для правядзення кансервацыйна-папраўчых работ, а таксама значных расходаў. А далей... Уто ведаю, мо пра гэты год у мяне зможам аднавіць гэты касцёл».

Дарчы, на Савеце быў прадстаўлены міні-макет аднаўлення Дубраўскага касцёла. Яго зрабіў архітэктар і проста неабыхавы да беларускай архітэктурнай спадчыны чалавек. «Я выпадкова даведаўся, што прапанова аб наданні руінам касцёла статусу ГКК будзе разглядацца на савеце, — адначасна **архітэктар-рэстаўратар, спецыяліст атэставанага Міністэрства культуры Зміцер САВЕЛЬСЬКІ.** Дагэтуль не быў у Дубраве. І мне захачэлася наведаць тое месца. Заехаў, паглядзеў. Руіны Дубраўскага касцёла наўрад ці каго пакінуць аб'якаваць: яны не толькі вельмі малалічныя, але і цікавыя з гісторычнага пункту гледжання. Я адразу ж пачаў думаць: а як можна іх выкарыстоўваць сёння? Магэць зрабі літаральна за дзень. Ні ў якім рэзе не сцвярджаю, што мая прапанова ідэальная. Гэта проста адзін з магчымых эскізаў».

У прыватнасці, Зміцер Савельскі прапонуе ў законсервацыю сцены ўпісаць асобныя модульныя структуры, дзе турысты могуць спыніцца і адпачываць. Унутры можна пасадзіць расліны, побач зможна фантан. Адным словам, гарманічна ўпісаць сучасныя элементы ў гістарычны кантэкст, стварыць на гэтых касцёлах духоўны цэнтр. Архітэктар лічыць, што зносіць руіны не толькі непраўдна, але і эканамічна немыслова. «Трэба адыходзіць ад шаблонных падыходаў. Любыя старажытныя будынкі і гісторычныя помнікі маюць жыць у жыццё разнастайным асяроддзі».

Пасля выступлення галоўнага спецыяліста адрэна культуры Маладзечанскага райвыканкама і прадставініка Міністэрства культуры ўсё член савета аднагалосна прагаласавала за наданне рэшткам касцёла Найвысэйшай Паны Марыі статусу ГКК. Што нядзіўна: відэаюма, помнік архітэктуры з больш чым 200-гадовай гісторыяй адпавядае неабходным для гэтага крытэрыям, прапанаваны ў Кодэксе аб культуры. «Калі б савет адхіліў прапанову, скажу — не, патлумачыў пасля пасяджэння Геннадзь Ходар, — хутчэй за ўсё, руіны касцёла інакш пазна самарочч знеслі б і мы б забавіліся сапраўднай культурнай каштоўнасцю, якую нельга ацаніць ніякімі грашыма».

Пасля таго, як Міністэрства культуры прыме паставу аб наданні кас-

цёлу ў Дубраве статусу ГКК і ўключэнні ў дзяржліст (на падрыхтоўку дакумента адрозніцца 15 дзён), рашэнне будзе дэкларавана да ведама зашчыўленых шляхам размяшчэння на афіцыйным сайце Міністэрства ў раздзеле «Спадчына». У месчны тэрмін землеархытэктарства і паставіць аб'ект на баланс.

Дарчы, на пасяджэнні савета аднагалосна прынята прапанаваць Міністэрству сумесна з аб'і і райвыканкама ў найбліжэйшы час правесці каля руінаў касцёла ў Дубраве суботнік.

«У гэтай гісторыі, на шчасце, кропка паставлена на карысць помніка архітэктуры. Але рэальнасць такая, што гэта не адзінаквы гістарычны будынак, якога патрэбна дапамога. Сёння многія з нас чапля-

юцца вокан за нейкія руіны, стары млын, які дзень за днём разбураецца. Кажам, што пра поглядзе на іх больш душа. Але пра гэтым ніко не робім, бо лічым, што абараніць іх вельмі складана. Разам з тым, падобна слуху Геннадзь Ходар, прапанову аб наданні статусу ГКК можа падрыхтаваць любы зацікаўлены ў дапамогу — зборнік метадычных матэрыялаў, які ў савабодным доступе знаходзіцца на сайце Міністэрства культуры. Яна абавязкова за ўстаноўленым парадку будзе разглядацца на пасяджэнні Беларускага рэспубліканскага навукова-метадычнага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве. Дарчы, на пасяджэнні, якое праходзіць у мінулы сераду, з прапановай аб наданні статусу ГКК рашытак былой ідэалогіі ў ролі з'яўляюцца ўпершыню за апошнія гады выступіла неабыхавая прыватная асоба...»

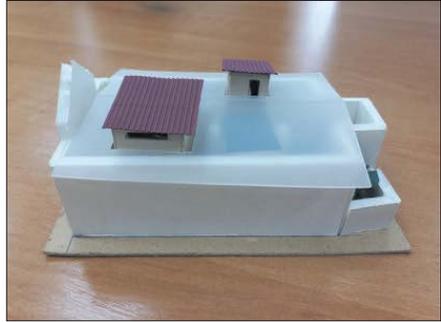
Надзея ДРЫНДРОЖЫК, фота аўтара.

Як я зразумела, пытанне аб зносе паўстала ў першую чаргу з-за небяспекі, бо калі руіны касцёла, асабліва на канікулах, гуляючы дзеці, турысты шукаюць скарыбы ды падземныя хады... Калі б будынак быў пад дахам (апошні ў 1980-я гады згараў з-за недагляду студэнтаў, якія прыходзілі ў вёску на бульбу) і з вокнамі-дзвярыма — яго не было б замкнёна. А так снег, дождж, вецер робіць сваю справу — мураваныя сцены паціху разбураюцца і ўцяляюцца небяспеку. Сёння яны стаяць, а заўтра, не дай боже, абваліцца, тады для некага будзе мора праблем.

Дарчы, у Маладзечанскім раёне ёсць прыклады захавання старадаўніх храмаў. Так, летась аддзел культуры райвыканкама выступіў з ініцыятывай: сабраў матэрыялы для

васлаўная, але ў мяне таксама душа баліць. Я адразу сказала, што супраць. Гэта ж намаленае месца. З Богам не трэба сварыцца... Раённы ўладзі пастаянна ездзіць па вёсках, глядзець усё будынкі, якія знаходзяцца ў дрэнным стане, каб вырашыць іх лёс. Калі гэта была калгасная ферма ці канцёня — яны як правія зносіцца. А тут жа культура пабудавал Паскоўкі іна знаходзіцца на тэрыторыі Аляксандраўскага сельсавета, мне даручылі знайсці гаспадару — таго, хто б захавэў усяе руіны касцёла сабе на баланс. Наш мясцовы ксёндз Павел Шылак развадзіць рукамі: што маленькай парафія будзе рабіць з такім вялікім будынкам у аварыйным стане? Ням у прыходу столькі грошай. Мы двойчы пісалі пісьмо архідыяцэпу Мінска-Магілёўскай архідыяцэпі, але ніякага адказу не атрымалі. Быў час, ксёндз Павел

стане, стаяў пад дахам, калі ў Дубраве была вялікая парафія, — выказаў шкадаванне **прэ-сакратар Мінска-Магілёўскай архідыяцэпі Юры САНЬКО.** — Сёння ж архідыяцэпі наўрад ці пойдзе на тое, каб прымаць гэты будынак на свой баланс. Бо там амаль не засталася супольнасці вернікаў, там нават святар прыязджае, там не супраць кансервацыі руін, захавання спадчыны для нашчадкаў. Але пытанне ўправаўца ў грошы. Таму што справа кансервацыя таксама непрытая: гэта і абследаванне тэхнічнага стану, і праектная дакументацыя... Калі руіны будзе перадаваць на баланс, то, безумоўна, з пэўнымі умовамі. А сёння такая тэндэнцыя, што проста кацця адміністрацыйна адыма будынак у не станы выкачаць амеры. Сёння шмат аб'ектаў рэспубліканскага маштабу, які мы павіны аднавіць...»

панову аб наданні ім статусу ГКК з прызначэннем спецыялістаў музеяў, навуковых арганізацый.

Прапанова была падрыхтаваная і ў красавіку разглядацца Мінскім абласным саветам па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Затым накіравана ў Міністэрства культуры.

15 мая я наведвала пасяджэнне Беларускага рэспубліканскага навукова-метадычнага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, дзе сярод іншых разглядалася і пытанне аб наданні статусу ГКК рэшткам касцёла ў вёсцы Дубрава.

«Дануціць, руінам касцёла будзе надданы статус. А хто далей?» — прагучала перад галасаваннем лагічнае пытанне.

«Мы пакуль што не павіны ставіць перад сабой занадта амбіцыйныя задачы. Першае, што

(Заканчана. Пачатак на 1-й стар.)

На сёння Wildberries з'яўляецца найбуйнейшым інтэрнэт-магазінам у Расіі. Ён існуе на рынку ўжо шмат гадоў і прысутнічае ў ішніх краінах: Казахстан, Узбекістане, Арменіі і Беларусі. Наша прадукцыя даўно прысутнічае на гэтым вялікім рынку, але менавіта цяпер стала пазнавальна.

Намеснік старшыні Беларускай гандлёва-прамысловай палаты Дзмітрый МЯШКІН адзначыў, што ў нашай краіне прыводзіцца мэтаанакрававаная дзяржаўная палітыка па прасоўванні айчынных тавараў на эксарт. «Адным з такіх ключавых зваёў у ілючэння прасоўванне прадукцыі праз электронныя пляцоўкі — маркетплайсы. У прыватнасці, на вядомай гандлёвай платформе Wildberries з'явіўся раздзел «З'роблена ў Беларусі», у якім прадстаўлены тавары, вырабленыя прадпрыемствамі нашай краіны», — падкрэсліў Дзмітрый Мясцін.

Аператарам паслугі пацвярджэння прыналежнасці прадукцыі ў тавараў да айчынных вытворцаў выступае Беларускае гандлёва-прамысловае палата. Так, для праходжання

Актуальна

З'РОБЛЕНА ў БЕЛАРУСІ, або Маркетплайс для айчыннага вытворцы

Нашы тавары на электронных гандлёвых пляцоўках могуць атрымаць знак «З'роблена ў Беларусі»

дам, і гэты бранд, на наш погляд, дазваляе яшчэ лепш прасоўваць тавары айчынных вытворцаў на электронных платформах», — звярнуў увагу Дзмітрый Мясцін.

ЯК АЖЫЦЬНЯЮЦЬ ВЕРЫФІКАЦЫЮ ТАВАРАЎ З ПАЗНАКАЙ «З'РОБЛЕНА ў БЕЛАРУСІ»

Намеснік старшыні адначасна, што ўжо з сярэдзіны мая БелГПП пачынае прымаць заяўкі на атрыманне знака «З'роблена ў Беларусі» на пляцоўцы Wildberries.

«Заяўкі прымаюць выключна ад беларускіх прадпрыемстваў-вытворцаў. Калі ж гандлёвы арганізацыя, дылер або гандлёвы дом прадае на электроннай пляцоўцы беларускія тавары, то яны павіны ўзаемадзейнічаць непасрэдна з беларускімі вытворцамі», — адзначыў Дзмітрый Мясцін.

Ён звярнуў увагу, што вытворца павінен мець адзін дакумент, выданы якім аживіцью Беларускай гандлёва-прамысловай палата, або быць уключеным у яго рэстр. Сярод такіх дакументаў можа быць сертыфікат уласнай вытворчасці або сертыфікат аб паходжанні тавараў. Тавар таксама можа быць уключены ў Украінскі рэстр прамысловых тавараў дзяржаў — членаў Украінскага эканамічнага саюза, рэстр прамысловай пра-

дукцыі або рэстр заключэнняў аб адпаведнасці заяўкі ўмовам, што прад'яўляюцца да вытворцаў прадукцыі. Калі ж вытворца сябе нідзе не знайшоў, значыць, яму неабходна будзе звярнуцца ў абласное аддзяленне гандлёва-прамысловай палаты.

«Далей вытворца зямівацца з публічным даварам, які будзе размешчаны на сайце БелГПП, і звертаецца да нас з заяўкай. Пасля гэтага вытворца атрымае паштоўку на электронную пошту разам з іжыцью ілючэння алату. У сваю чаргу БелГПП праводзіць верыфікацыю па спецыяльных кодах тых пазіцый, якія пазначаны ў заяўцы, з інфармацыяй, што змяшчаецца ў нашых базах даных і рэестраў. Правадзіцца таксама ідуальны кантроль артыкулаў, якія былі пазначаны ў заяве. Па выніках мы ўключаем артыкулы ў наш рэстр і перадаем гэтую інфармацыю калегам з маркетплайса, каб ты прамакарывалі прадукцыю надіслам «З'роблена ў Беларусі». Увесь гэты працэс праходзіць дыстанцыйна, і няма неабходнасці фізічнага наведвання гандлёва-прамысловай палаты», — заявіў намеснік старшыні БелГПП.

Для разгляду дакументаў і ўключэння ў рэстр тавараў для маркіроўкі спатрэбіцца каля 5 дзён. «У далейшым плануем яшчэ большую аўтаматызацыю гэтага працэсу, і тэрміны выдчы будучы скарачацца. Тэрміну абмежавання на дзёныя маркіроўкі

«З'роблена ў Беларусі» ад БелГПП няма, які абмежаваныя па відзе, а таксама галіновай прыналежнасці», — дадаў Дзмітрый Мясцін.

Ён падкрэсліў, што прадпрыемствы пасля анансавання навіны зацікавілі гэтай мафамыяма. Так, за адзін дзень у першай дэкадзе мая ў адрас БелГПП наступіла больш за 100 заявак з пытаннямі і прапановамі. «У найбліжэйшы час мы размесцім на нашым сайце інфармацыю з адказаў на пытанні, якія задаюцца найбольш часта. Там жа будзе пазначаны кантакты для звартнай сувязі. Разлічваем, што маркіроўка «З'роблена ў Беларусі» дазволіць нашым вытворцам вытрымліваць дабраўспелую канкурэнцыю і лепш прасоўваць свой тавар, у тым ліку на эксарт. Пры гэтым пакупнікі будучы ведаць, што яны сапраўды набываюць якасны тавар, які праішоў праверку», — падмавуў намеснік старшыні БелГПП.

Наперадзе ў спецыялістаў аператара будзе велізарная праца. Прадзаччаныя наплыву кліентаў, аператар вызначыць парацаровае права на верыфікацыю тавараў членам гэтай палаты.

БАЛЫ ЗА ПАКУПКІ

Гэты балы цалкам эквівалентныя рублям. Папулярны маркетплайс пачынае тэсціраваць новы інструмент «Балы за воўдуку».

Кліентам будучы налічваюць балы за пакупкі. Але ёсць умовы.

Па-першае, балы налічваюць толькі тым, хто на працягу пяці дзён з моманту атрымання тавараў на Wildberries накіне воўдуку на тавар. Па-другое, атрымаўшы бонусы могуць карыстацца імі на сайце і прылад на Android, у якіх устаноўлены дадаткі з апонішым абнаўленнямі. На iOS інструмент з'явіцца пазней. І, па-трэце, пакупкі балы могуць налічыць толькі прадукцыі з тэставай групой. Але хутка функцыя будзе даступна ўсім. Балы налічваюць праз 14 дзён пасля напісання воўдуку. Іх можна скарыстаць на любыя пакупкі на платформе, яны цалкам эквівалентныя рублям.

А яшчэ. Раздзел «З'роблена ў Беларусі» ужо з'явіўся на гандлёвай пляцоўцы пад рубрыкай «Ачыні». Такую меру прынялі для прасоўвання беларускіх тавараў. Яна дазволіць магчымаму пакупніку набываць якасную прадукцыю на зніжкахіх цнах без уцелу працэнтаў. У раздзеле прапануюць касметыку, адзенне, кансервы, цацкі, посуд, бытавую тэхніку і іншае.

— У беларускіх тавараў добрая рэпутацыя на рынку ЕАЭС. Мы імкнемся падтрымліваць ужо прададуў-экспартаваў з краінаў нашай прынаснасці, паўраца рынку збыту і забяспечыць побыт», — падкрэсліў прадставінік расійскай кампаніі.

Сяргей КУРКАЧ.

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Столінскі раён

Адданаць Радзіме — гонар для палешука

Гутарка са старшынёй Столінскага райвыканкама Рыгорам ПРАТАСАВІЦКІМ

Столінскі раён у многім унікальны. Нездарна ў свой час яго абраць сталіцай пераходзіць у раённыя «Дажыны», тут таксама задалі і першыя абласныя «Дажыны». Такія населеныя пункты раёна, як Рубель, Альшаны, Гарадня ды і шэраг іншых, адметныя сваёй гісторыяй, укладам жыхароў. Напрыклад, Альшаны ва ўсёй краіне ведаюць як агручную сталіцу. Але тамтэйшыя гаспадары ўжо дэду папярэдні спецыялізацыю, вырошчваюць розную агародніну, а таксама садавіну. Попыт фарміруе рынак, які даўно працягваецца ў Альшаны. Людзі тут жывуць надзвычай працавітыя, як дарэчы, і ва ўсім раёне. Многа працуюць, гадуюць дзяцей. Столінскі шматдзетны сем'я, як на Століншчыне, вы не знайдзеце больш нідзе. Палішук справядку шанаваў сям'ю, уласную зямлю, Радзіму.

Рыгор ПРАТАСАВІЦКІ

а сельгасугоддзю ўсяго — 89 тысяч, ворыя пры гэтым — 39,6 тысячы гектараў. Летась нашы аграры атрымалі 175 тысяч тон малака, па валавым аб'ёме вытворчасці мы пятыя ў краіне. Калі я прыйшоў у 2012 годзе на гэту пасаду, у нас працнтаў 90 кароў вырасла, цяпер уся жыўбна на безпрывязным утрыманні на фермах, галі-на развіваецца ў кірунку перадавых тэхна-логіяў. Па вытворчасці ялавічыны ўваходзім у дзясятку па краіне.

Пры такой шчыльнасці жывёлы, якую трэба карміць, атрымліваецца за год, лічы-боўшы за 200 тысяч тон агародніны і фрук-таў. Скажам, вобласць сабрала 116 тысяч тон яблыкаў, з іх 67 тысяч тон — столінскія. А капуста мы наогул вырошчваем 90 пра-центаў ад абласнога паказчыка. Не так даўно ў нас быў у рабачай пазедыці міністр антыванальнага рэгулявання і гандлю Аляксандр Багданюк. Калі ён азнаёміўся з ра-бачай вытворчай агароднінай у Альшанах, то прыйшоў да высновы, што адзін Столінскі раён пры неабходнасці можа закрыць ста-білізацыйны фонд краіны.

— У чым жа заключаецца альшанскі феномен?

— У працавітасці жыхароў. У населен- ным пункце пражывае прыкладна пяць з паловай тысячы чалавек, прадаццоўшчэ- на населіўства. Прыкладна 1200 чалавек заняты на працоўных месцах. А каля трох тысяч жывуць са сваёй падсобнай гаспа- даркай. Іншымі словамі, бяруць кавалак зямлі, абрабцоў наляжым чынам і ствараюць дабрабыт сям'і. Вось гэтыя цяпыліцы, што займаюць дзясяткі гектараў, вымагаюць ад іх гаспадароў такой карпатлівай работы, на якую здольны дэлека не кожны нават сельскі жыхар.

— Альшаны вызначаюцца не толькі працавітасцю, але і рэлігійнасцю...

— Не толькі Альшаны. У раёне дзейні- чаюць 78 рэлігійных абшчын, пяці канфесій. З іх 41 абшчына праваслаўная, 3 — рыма- каталіцкая, 3 — адвентыстскай семага дыя- — евангельскіх хрысціян-баптыстаў, 25 — хрысціянскі веры Евангельскай. Літаральна ўчора (17 красавіка — Аўт) адбылася су- стрэча з кіраўніком абшчыны. Гэтая сустрэ- ча ў нас рэгулярная. Кіраўнікі ўзнікаюць любія пытанні, на якія разам знаходзім адказы. Звычайна кожную сустрэчу пачы- наю са спавядання аб тым, што збробле- на па праблемах, узнятых на папярэдняй. Гапоўным набыхтам лічу мікжанасейную і грамадскую ўпадох галі канфесій. Ёсць нямаля выпадкуў, калі вернікі розных кан- фесій разам удзелнічалі ў добраўпарад- каванні населенага пункта. Бывае, самі працягваюць ініцыятыву.

Нагадаю выдомы факт: больш за 200 вы- хадцаў з вёскі Рубель працуюць на дуючых уласна вяралі ў Беларусі і Расіі. Дык вось у Год малой радзімы яны вырашылі зрабыць падарунак сваёму прыходу, які ў пэўным сэнсе даў пачуццё ў жыццё. Прыкладна сто з іх вайшалі ў ініцыятыўную групу, узгаднілі ўсе фармілішкі з органами ўлады на рас- публиканскіх і мусорным узорным нахонт устаноўкі бронзавай скульптуры Ахрыма Мікіла. У 2019 годзе скульптура была ўста- новлена на тэрыторыі Міхайлаўскай царквы ў аграгарадку Рубель.

— Століншчына славіцца сваімі шмат- дзетнымі сем'ямі. У чым, на ваш погляд,

Прынята таго, што ў рэгіёне жыве тра- дыцыйна шматдзетнасць?

Правільна вы сказалі, традыцыя. Яна перадаецца з пакалення ў пакаленне, а мы, улада, старэмся ўспяіх падтрымліваць такую высакародную традыцыю. У раёне сёння пражывае 2337 шматдзетных сем'яў. Ордэнам Маці ўзнагароджаны 835 жанчын. Усяго па краіне крыху больш за 12 тысяч жанчын маюць такую ўзнагароду. Значыць, кожная 15-я жанчына з ўзнагароджаных жыве на Століншчыне.

Летась на плошчы перад райвыканкамам у Дзень смілі мы сабралі трыста матуль з ордэнамі Маці. Паставілі крыжы ў некалькі радоў для жанчын з самай пачэснай ўзнага- родаў. Увоўбаче, якое гэты было відовацце? Ад такой прыгожасці спэты не разгортвалі. Было шмат гэсцей, у тым ліку з рэспублікан- ськіх органаў ўлады, грамадскіх арганізацый. Атрымалася не проста мерапрыемства з нагоды Дня смілі, а ўрачыстасць у гонар шматдзетнасці, у гонар мамі, якія прысвятлілі сваё служэнне смілі.

У той жа дзень мне давялося ўшанаваць жыццё аднаго чалавекі як главу не зусім зачына сям'і Бруцкіх. Жыхару Беларуска 84 год, ён мае 92 жонку, 27 праўнукаў. У яго пяць дачок і пяць нявестак ўзнагароджаны ордэнам Маці, жонка, якой ужо няма, таксама мела гэту ўзнагароду. Такім чынам, 11 ордэнаў Маці захоўваецца ў адной сям'і. Я хачу да галавы смілі, разлічваючы на чэры гадзіны, а затрымаўся амаль на дзве з паловай, і быў вельмі рады, што адкаў і іншыя справы, ды ўдастал нагаварыўся з гэтым чалавекам — працаўніком, філоса- фам ад народа.

У таго, хто мае такую колькасць дзяцей, у сэрцы не застаецца месца для дрэннага. У іх доме пануе дабрныя, спагада. Хаця ўсёго было за даўгае жыццё. Гаспадар агадаў, як дэлека не ўсе разумелі іх з жон- кай жаданне мець вялікую сям'ю. Быў час, калі, згодна з паставанай ЦК кампартыі, змагаліся з такім званым непарадоўным да- вядзеннем. Тады было дазволена мець цяпылі- цую плошчы не больш за адну сотку і не вы- шэй за 75 сантыметраў, інакш яе зразалі бензайноў. Так было і на падворку шмат- дзетнага бацькі: дзеці стаць, глядзяць, а іх нібы якіх кулакоў, пазбаўляючы ма- тэрыяльна, чалавек, які быў ганарылі.

І такіх, на шчасце, няма. Заўважлі ў нас вялікі банер калі гапоўнай палешука? «Ад- данасць Радзіме — гонар для палешука?» Вось гэтым праўлам і кіруемся.

— Вы з такой любоўю гаворыце пра сва- іх зямлітоў-столінцаў. Многія з іх сапраўды дабылі значныя поспехы, відомасці ме- навалі на сваёй зямлі. Выходзіць, не трэба нікуды ехаць, разліваць сямё можна і на радзіме. Што для гэтага трэба?

— Талент. Ёсць талентавы мастакі, на- ленавіты музыканты, талентавіты земляро- бы, у тым ліку прадрымальнікі. Напрыклад, альшаньскія фермеры браты Іван і Міхаіл Грыбы. Як селянін, які нічога не прываты- заваў, не траў, зарабіў мільён долараў, і не адзін? Толькі сваёй працай, сваім розумам, памжжымым на інтуіцыю, чытай, на талент прадрымальніка. Да іх нават з вялікі цяп- ліцы камібантаў краіны прыязджаюць на кансультацыю.

Таленавіты наш народны майстар Іван Супрунчык. Яго работы ведаюць дэлека за межамі краіны, пра яго напісаны кнігі, ён ствараў музей на малой радзіме ў Цераб- ліччы, без боджытн асганаванню, фактычна без падтрымкі, сам. Унікальны чалавек, на- ленавіты чалавек, які быў ганарылі. І такіх, на шчасце, няма. Заўважлі ў нас вялікі банер калі гапоўнай палешука? «Ад- данасць Радзіме — гонар для палешука?» Вось гэтым праўлам і кіруемся.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

СТАСІНА — СІМВАЛ ПАМ'ЯЦІ І СМУТКУ

Абноўлены мемарыял, які тры гады таму адкрылі на месцы гібель 12,5 тысячы чалавек, стаў месцам сапраўднага паломніцтва людзей

Падчас сустрэчы з карэспандантам «Звязды» старшыня райвыканкама Рыгор Пратасавіч раіў нам абязжова пабываць ва ўрочышчы Стасіна, дзе не так даўно карэньным чынам абнавілі мемарыял на месцы страчанай трагедыі ваенных гадоў. У гэтай месціне цяпер праходзіць урокі гісторыі і ўрокі мужнасці, сюды прыходзіць гараджане і жыхары наваколлі з верасі і памятнымі датаў, тут збачваюць а дрэўкі эскурсанты, грамадзяне розных краін, каб дакрануцца да трагічнай гісторыі раю.

Начальнік аддзела ідэалагічнай работы і па справах моладзі Вадым ЗАРУБА.

украінцы, рускія, людзі іншых нацыя- нальнасцяў». Раней на гэтым месцы было два помнікі. Адзін — у выглядзе раскрытай кнігі — на месцы масавага забойства яўрэяў. Другі — скульптура жабіцына з дзіцем — устаноўлены на магіле, дзе ля- жаць 4,5 тысячы чалавек розных на- цыянальнасцяў. Дарчы, у ліку апошніх — сем'і пад- польшчыкаў, якіх вылічылі па тра- дыцку. Справа ў тым, што ў 1919 го- дзе ў Рублі адбылося паўстанне пры- ліньскай Савецкай ўлады. У 1940 годзе пачалося паўстанне сфатарававалі на фоне райвыканкама, выканаўчага ордэна нашай ўлады. А ў 1942-м немцы па гэтым дзімку ўстанавілі акты- вістаў і знічылі не толькі іх, але і іх сем'і. Гэтай трагічнай старонцы гісторыі прысвечаны асобны стэнд новага мемарыяла.

У 2021 годзе праведзена добраўпа- радкаванне мемарыяла, дабавлены ар- хітэктурныя элементы, уваходная арка, стэнды. Такім чынам ён атрымаў законны выгляд. А на пліце, дзе пазначана колькасць ахвяр — асобна мужчын, жанчын і дзяцей, — накрэслены ласы:

ў нашай краіне. Колькасць ахвяр, што знайшлі тут спачын, сумварыяльна з сённяшнім населіўствам Століна. Ва ўрочышчы з 1942 да 1944 года фішы- ты забілі 12,5 тысячы чалавек: 8 тысяч з іх — ваяні гета, астатнія — беларусы,

«Ахвярам — бисмерце, карнікам і тым, хто здрадыў памяці, — пагарда».

У 2023 годзе мемарыял Стасіна на- дадзены статус гісторыка-мемарыяльна- да месца пахавання.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ПАЛЕСКАЯ АТЛАНТЫДА СУПРУНЧЫКА

Самабытны разбяр па дрэве, народны майстар, мастак, этнограф працуе ў вёсцы Цераблічы

Калі вы захочаце пазнаёміцца са Століншчынай, адчуць яе асаблівасці, адметнасць, вам трэба наведаць музей у Цераблічы. Яго стваральнік і назмнені захавальнік, народны майстар Іван Супрунчык расказа пра гэты край вобразна, цікава, захпляльна. У яго музеі ёсць экспанаты ад язычніцкай часу да нашых дзён. Вясковай экспазіцыі чым заімаросяць вялікі музей. Напрыклад, пра якар, які даставі са дня Альшанскага возера, спецыяліст з Кіеўскага музея жанарылі, што ён унікальны, тагога ў іх няма. Нідзе больш вы не сустрэнеце лічы, прызначаны для хадзьбы па балюце.

А ён, яскосы бібліятэкар, збі- раў гэтыя рэзніцы, а інакш мусюць легенды, раданні колкі сямё памятае, які і малевы, выразаў з дрэва з самага раннага дзяцінства. «Першым экспертам майх работ была мама, — згадае май- стар. — Нярэдка яна падхваляла мяне, казала, што фігуры варты падфарбаваць, тады яны будучы яшчэ прыгажэйшыя. З той пра- яе не адмаўляюся ад фарбы». Май- стар лічыць, што яму пашанцавала ў жыцці з сям'ёй, у якой нарадзіўся, з сям'ёй, якую стварыў з жонкай Марыяй Іванунай, з міжцыяй варты дрэва прыжыць больш за 80 гадоў.

Пра жыццё і светапогляд май- стра можна даведацца з яго работ. Фігуры бабы Астасіі, дзед Фадота займаюць пачаснае месца ў музеі. Баба адлюстравана за цікавым за- нятыкам — зашывае дзірку ў гар- шку. Менавіта так некалі на Палессі рамантавалі пасудзінку: затыкалі ануцкай дзірку і абшывалі вакол. «Наша зямля цяпер, як той гар- шчок, уесь час дае цені: то войны, то іншыя навальі... Трэба, каб людзі былі мудрышчыя, каб свечасасова латалі лубом дзірку ў адносна», — кажа майстар. Сённяшні майстар. Сёння адчуванні ён удзячы на вышнюю філасофскую абягульненню аб сэн- се і вартасці чалавечага жыцця.

З любоўю расказвае Іван Плі- павіч пра жонку — настаўніцу па прафесіі, палічэцкую, з якой марылі стварыць уласны лічынны тэатр з яго фігуркаў. Не паспелі: дзякуючы гадоў таму Марыі Іванунай не стала, але ёсць яе драўляная скульптура, якая цяпер нібы аёнаў-ахоўнік усёго музея.

Самабытны мастацтва Івана Супрунчыка наведваць інакш, значыць, народным, аўтэнтычным. Ён працуе выключна сякерай, вы- скае нават самае маленькія фі- гуры. А яго ідэям, разнастайнасці вобразаў і пад'ходаў можна толькі дзівацца. Па работ Івана Пліпа- віча можна прасачыць і гісторыю Палесся, і гісторыю яго роднай

Палескі разбяр па дрэве Іван СУПРУНЧЫК.

удзельніцы ўвагі малодцаў, — Дзя- ды, шанаванне продку, — Колькі мы ведаем пакаленную продку? Два, тры, — разважае сталы чалавек. — А ў некаторых народоў прынята ве- даць род да сёмага, дзясятка ка- лена. Мы мінога страцілі, вярта яго можа нагадаць, вяртаць трэба вы- шыць свае карані, гісторыю свайго роду, свайго папслення».

У гэтым музеі адчуваец сямё па- асаблівым. Усе драўляныя фі- гуры-роў розныя, і разам з тым большасць з іх, за выключнем тых, якія ўвабляюць сямё злуч- ныч падобна на свайго аўтара, у іх адчуваецца спрадечная праў- да яскоскага чалавекі, любоў да жыцця, сонечнасць. Так і з іх май- страм: хочацца слухаць яго, каб на- сілкавацца спакоем, прымірэннем, разважлівасцю.

Недарамаў бы больш за дваццаць гадоў таму Церабліччам грамад- ская музею этнаграфіі было пры- своена званне народнага. А Іван Супрунчык у 2000 годзе стаў лаў- ратам прэміі «За дуючанае адра- джэнне» ў намінацыі «Народная вярочнасць», у 2003 годзе атрымаў званне «Народны майстар Бела- русі». Праз пяць гадоў стаў на- родным грамадзянінам Столінскага раёна, а ў 2014-м у адустоны зван- ня «Ганаровы палішук». Яго творы захоўваюцца і экспануюцца ў нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь, Брэсцкім аб- ласным краязнаўчым музеі, Сто- лінскім краязнаўчым музеі. Аду са- шматлікіх выставы майстра трапа называюць «Палеская Атлантадыда».

Святлана ЯСКЕВІЧ, фота Лізаветы ГОЛАД.

«ФЯДОРСКИ» МОЦНЫ ТРАДЫЦЫЯМІ

Сельскагаспадарчы вытворчы кааператыў «Фядорскі» — адна з самых буйных і эфектыўных гаспадарак у рэгіёне

Сельгаспрадпрыемства, якое сёлета рыхтуецца адзначыць сваё 75-годдзе, апошнія чатыры дзесяцігоддзі спецыялізуецца на жывёлагадоўлі. Асноўны гаспадаркі з'яўляюцца комплекс па вырошчванні і адкорму маладняку буйной рагатай жывёлы і чатыры малочнатаварныя фермы.

Зернесушыльны комплекс прадукцыйнасцю 40 тон за гадзіну.

Спецыялізацыя — малако і мяса

Старшыня СВК «Фядорскі» Мікалай АГАФОНАЎ пачынае расказваць пра сельгаспрадпрыемства з невялікага эксклюзу ў гісторыю:

Наш сельгасгаспадарчы вытворчы кааператыў размешчаны ў паўднёва-заходняй частцы раёна. Гаспадарка арганізавана ў 1949 годзе на базе калгаса імя Шчарбова і калгаса «Серп і молат». У 1985 годзе на базе калгаса імя Шчарбова ўтвораны саўгас «Беражы». Праз чатыры гады саўгас існуе станаўдзіца калгасам над назвай «Прагрэс», які ў 2003 годзе пераўтварыўся ў сельгасгаспадарчы вытворчы кааператыў «Фядорскі». Праз год да СВК далучылі адсутнюю гаспадарку — СВК «Радчыцкі». Шмат срэдак і намаганняў даваліся ўкладзі ў былі «Радчыцкі», пакуль вытворчы і эканамічны паказчыкі былі прыведзены да адной роўніцы.

і медальмі. Але галоўнае, што заслужаны работнік сельскай гаспадаркі, ганаровы грамадзянін Столінскага раёна, не толькі стварыў эканамічна моцнае сельгаспрадпрыемства — ён заклаў традыцыі, які дазваляюць і цяпер працаваць эфектыўна ды рухацца далей.

— **І якія гэта традыцыі?**

— Гэта найперш культура вытворчасці, якая ўключае ў сябе мадэрнізацыю і абнаўленне тэхнічнага парку, культуру земляробства, строгае захаванне тэхналогій у справе жывёлагадоўлі. Яшчэ — адказнасць за даручаную справу — у нас менавіта трымаецца на даверы, ну і, вядома, павага да чалавека, якая выражаецца ў дастойнай аплаце працы, прыстойным сацыяльным пакеце. Адным словам, які кірункам ні вазьмі, усюды закладзены традыцыі, якія мы ўспялі стараемся падтрымліваць і развіваць.

— **Расквясце, калі ласка, аб структуры вытворчасці кааператыва, яго складніках.**

— Як ужо гаварылася, СВК «Фядорскі» спецыялізуецца на вытворчасці малака. У структуры таварнай вытворчасці жывёлагадоўчая прадукцыя займае 97,7 працента, у тым ліку ад буйной рагатай жывёлы — 52 праценты, 45,6 працента — малако. Гаспадарка не мае перапрацоўкі, малако прадаецца на ААТ «Савуцін прадукт», жывёла — на Пінскі, Біяразойскі мясаканіцтвам — ардэна

Агульная плошча нашых земляў складае 12 741 гектар, з іх — 9088 гектараў асушаных земляў. Сельгасгаспадарчы ўгодкі займаюць 10 603 гектары, з іх ворыва — 6808 гектараў. Машына-трактарны парк гаспадаркі на 1 студзеня гэтага года налічвае 54 трактары, у тым ліку 17 энерганасычаных, 10 збожжубораных камбайнаў, шэсць кормаўбораных камбайнаў, 60 грузавых аўтамабіляў. У гаспадарцы маюцца два збожжываючыя на-сушыльныя комплексы, лінія па прапрацоўцы насення збожжавых культур.

Летась заловай вытворчасці збожжа разам з зернем кукурузы склапа 15 422 тоны, збожжавых атрымалі па 49,6 цэнтэра за гектар.

На чатырох малочнатаварных фермах утрымліваецца 2735 кароў, а ўсяго лагалеў буйной рагатай жывёлы набліжаецца да 21 000. Летась ад кожнай каровы надалі па 8543 кілаграмы малака, а валовы надой за год склаў звыш 21 600 тон. У 2023 годзе рэалізавана 6079 тон жывёлы. Вярта скажам,

Калектыв адміністрацыі СВК «Фядорскі». Злева направа: інспектар па кадрах Святлана МЕЛЬНІКОВІЧ, бухгалтар Таццяна ДУБІЦКАЯ, юрысцонка Святлана МАКАРУШКА, намеснік галоўнага бухгалтара Дзміся САВЕЦКІ, галоўны бухгалтар Людміла МЕЛЬНІКОВІЧ, бухгалтар Юлія МЕЛЬНІКОВІЧ, эканаміст Аляксандр КУРГАН.

што шчыльнасць жывёлы ў гаспадарцы рэкордна вялікая, на сто гектараў сельгасугоддзі прыходзіцца каля 200 галоў, пры тым што аптымальным лічыцца ўдзельнае.

Усе гэтыя аб'ёмы работы забяспечвае калектыв у 358 чалавек. Сярэдняя зарплата па выніках мінулага года склапа 2213 рублёў.

— **Ці інюга моладзі ў калектыве, ці хіта кадраў ва ўсіх сферах вялікага сельгаспрадпрыемства?**

— Цяпер мы перажываем перыяд, калі адбываецца змена спецыялістаў па прычыне ўласнага пакальнення. Галоўныя ветурач, агроном і заатэчнік наогул маладыя, ды і галоўны інжынер, начальнік мехатрада — людзі да сарака гадоў. Усе яны на сваіх месцах, усё ставіцца да справы адказна, што цалкам у нашай традыцыі. Нямала маладзёк механізатараў і кіроўшчыкаў ёсць на каго раўняцца ў калектыве, іх вольгільнасць — універсальныя працэдуры, амаль кожны мае працы і вядзіцель, і трактарыста, можа пры неабходнасці кіраваць любой тэхнікай. Працуюць і пенсінеры, якія ва ўсім з'яўляюцца прыкладам. Колькасць насельніцтва ў вёсках памяншаецца, воль мы апошнім часам адчулі недахоп сваіх, місцовых, кадраў, таму воль людзей з Пінска, Століна, Фядоры краем эканоміцца паміж насамі герадзі.

— **Вядома, што вама гаспадарка ніколі не лічыла чужымі сацыяльныя аб'екты, насенная пункты, якія размешчаны на**

тэрыторыі. Расквясце, якую дапамогу аказвае, які працуе ў звязці з місцовай уладай.

— У склад СВК уваходзіць сем насенных пунктаў: аграгарадок Фядоры, вёскі Начава, Калодзеж, Аўсянрава, Радчыц, Паніжэка, Вялікі Лес. Яны розныя па колькасці насенства, ёсць і такія, дзе працывае дзясяткі чалавек.

Сярод сацыяльна значных аб'ектаў — сярэдняя школа, дзіцячы садок, урочышча амбулаторыі, тры ФАПы, Дом культуры, пры гэтым, спартыўная зала, аддзяленне дзіцяча-юнацкай спартыўнай школы. Нямат дакладна ўстаноў, якой у розны час «Фядорскі» не аказваў бы дапамогу ў плане рамонту, добраўпарадкавання, аснашчэння мэбляй альбо абсталяванням. Мы не можам лічыць чужымі сацыяльныя аб'екты, устаноў культуры або аховы здароўя, якія з'яўляюцца для членаў нашай СВК або іх дзяцей. Лазні наогул эканоміцца на балансе гаспадаркі. Дзіцячаму саду і школе мы можам год дапамагаем у плане падрыхтоўкі да новага навучнага года. Некалкі гадоў таму гаспадарка адрамантавала будынак амбулаторыі, тады ж падарылі ім машыну хуткай дапамогі.

Апошнім часам рамантавалі Дом культуры, спартыўную залу. Спонсараў дапамогі аказваем установам аховы здароўя. Скажам, Пінская дзіцячая раённая бальніца звярнулася з просьбай купіць неабходны для лабараторных даследаванняў мікрапрам. Мы, вядома, падтрымалі гэтую просьбу.

Мы, вядома, падтрымалі гэтую просьбу.

Мы, вядома, падтрымалі гэтую просьбу.

Старшыня Мікалай АГАФОНАЎ.

Новая ферма і збожжавая гаспадарка

З Мікалаем Агафонавым ездзем па аб'ектах гаспадаркі. «Паглядзіце, які траўмаюцца, — заўважае нашы Івану Мікалай Іванавіч. — Нархтуме дастакова сенажу, будзе нашы кароўкі сытыя». Тым часам пад'яздзем да фермы, дакладней, да сучаснага малочнатаварнага комплексу за вёскай Паніжэка, дзе працягваюцца будаўнічыя работы. Ён створаны на базе былой фермы, узведзенай у 2012 годзе, разлічанай на 720 кароў. Летась прыбудавалі яшчэ некалькі памішаньняў з разліку на 800 галоў буйной рагатай жывёлы. Цяпер рыхтуюцца да ўводу ў строй памішаньня для ціпшчкі і раздзялення аддзялення.

Будаўнічы часткова за карытныя сродкі, гэтыя памішанкі заканчваем ужо за сваё — камітэце старшынства гаспадаркі. — Усе хляпы для кароўкаў узведзены з улікам найноўшых тэхналогій утрымання. Фактычна дзве фермы мы аб'ядноўваем у адну для рацыянальнай работы кадраў і службы. Будзе адзін загадчык, адна ветэрынарная і адна заатэчнічая служба, механізатары, занятыя на карменні, даглядчыкі жывёлы.

Адным словам, будзе працаваць калектыв жывёлаўладальнікаў, аб'яднаны адным заданнем. Загадчык малочнатаварнай фермы Мікалай Касцюк настроены менавіта на такую работу. Далей накіроўваемся на тэрыторыю збожжавай гаспадаркі. Вярта скажам, што ў «Фядорскім» абыходзіцца ўласнымі кармамі і травяны, і канцэнтраты сваё. Восем гадоў таму пабудавалі камбайнавы завод. Менавіта за кошт уласнай кармоў уадакціва трымаць сабекошт прадукцыі на тым узроўні, які забяспечвае прыбытак.

Загадчык МТФ «Паніжэка-1», «Паніжэка-2» Мікалай КАСЦЮК у кароўніку № 2 на 400 галоў.

Цэх механізацыі

Як ужо гаварылася, традыцыя ў сельгаспрадпрыемстве велькіе эканоміцца аб'ядноўваць машыны трактарнага парку. На найноўшую тэхніку ад айныхіх і замежных вытворцаў грошай ніколі не шкадавалі. А яшчэ заўбаві беражліва ставіліся да тэхнікі. «За гэта нас нават кіраўніц дзяржавы павалі падчас аднаго з наведванняў «Фядорскага», — заўважае Мікалай Агафонаў. — Некаторыя машыны, трактары, аграгаты служылі па 15–20 гадоў. Два гады таму набылі вольсем мятанатонных МАЗаў, бездэкана працуюць магутныя «Джон Дзіры» і «Ісмаілаўскае камбайны». На тэрыторыі мехадвара чысцілі і парадкава, за гэта адказвае асобны аграгат, які раз у некалькі дзён падматвае тэрыторыю. Галоўнага інжынера Дзміся САВЕЦКІА таксама застэям на мехадвара.

Пункт тэхнічнага абслугоўвання прадугледжвае прафілактычны і рамонтныя работы пасля вызначаных рэгламентам кіламетраў працы. Там замацаваны слесар і майстар-наладчык. Брыгадзір трактарнай брыгады і механік адсочваюць парадкаў у гэтай справе, таму кожная машына і аграгат свечасасва праходзіць абслугоўванне.

Дзміся Савецкі адзначае механізатарам з вялікім стажам і вялікім майстарствам. У іх ліку, напрыклад, Міхаіл Паўлюкевіч, які пачынаў сваю работу ў гаспадарцы на аўтамабілі «Урал», потым перайшоў у трактарысты, атрымаў спэцыяльную адан «Джон Дзір», затым другі, трэці. Цяпер ён і агра, і сельгасу, у сезон працуе на камбайне. Ён прызваны майстар сваёй службы. Механізатар з маладзёжышага пакальнення Леанід Сеірксі цяпер заняты на слэбце. Таксама ўжо працуе на другім энерганасычаным трактары: арэ, севе — любую работу выконвае якасна, дасканалы. А на збожжубораным камбайне Леанід не раз займаў прызавыя месцы па валасці, першую трыста неаднойчы намалочваў у сваім раёне. Яго камбайну ўжо 23 гады, але механізатар так яго даглядае, так беражы, што тэхніка працуе бясабільна праблем.

Маладыя механізатары Аляксандр Гунько, Максім Пацуюскі, Дамітры Багата таксама надзвычай сумленныя і адказныя работнікі, дастойна змяна тым, хто адпрацаваў на некалькі дзесяцігоддзі.

Калектыв рабачыкаў машынага двара. Злева направа: акумулятаршчык Сяргей ДВОРАК, кіроўца Уладзімір ШУКАНА, начальнік мехатрада Юген ЛІЧЭУСКІ, кладчышчык Рыгор САМАЙЛОВІЧ, галоўны інжынер Дзміся САВЕЦКІ, загадчык машынага двара Аляксей ПЯШКО, загадчык рамонтнай майстэрні Дзміся ШЫЛЕТ, інжынер аўтапарка Валерыя БОРАХ.

АД МЕХАНІЗАТАРА — ДА ГАЛОЎНАГА СПЕЦЫЯЛІСТА

Як высветлілася, бацька галоўнага інжынера Сцяпан Савецкі таксама працаваў механізатарам. Дзміся згадаў, як яго малага бацька некалі браў на мехадвара, тады і загарэўся школьнік цікавацю да тэхнікі. Апазру паля заканчэння школы скончыў ПТВ, працаваў механізатарам, потым атрымаў дыплом індустрыяльна-педагагічнага каледжа ў Пінску, стаў начальнікам мехатрада, вышэйшую інжынерную адукацыю атрымаў у завуна. І воль ужо які два гады ён галоўны інжынер. У асобе Дзміся Савецкага «Фядорскі» мае юрвавы прыклад таго, які спецыяліста вырашцілі ў сваёй гаспадарцы. Дзміся нарадзіўся ў вырас у Фядорах, у роднай вёсцы пайшоў працаваць у 2008 годзе. Тут жа стварыў «Фэ-1». Жонка працуе настаўніцай фізіцы, разам гадуюць тры дзяцей. Дом у свой час атрымаў ад гаспадаркі, у вызначаны тэрмін жыллё прыватывазава. «За гэтыя гады зразумелі, што мой лёс — гэта сельская гаспадарка, да зямлі, да тэхнікі прыкліпеў доўга. Відца, нічога ўжо не хадуць бы памішанкі, калі б давольна выбіраць прафесію зноў, атрымаў бы тую ж спецыяльнасць», — разважае Дзміся Сцяпанавіч.

Трактарны аграмотнік Леанід СЕІРСКІ, галоўны інжынер Максім АЎДЗІНЧУК і вадзіцель Аляксандр ЛІЧЭУСКІ.

Слэбца кукурузы каля урочышча «Фэраг».

плочшы 3500 гектараў. І з гэтым слэбца не заканчваецца, у нашым выпадку іна ідзе з вольна да восені. Напрыклад, убралі ранні ячмень, каб зямля доўга не стала, можам пасеяць проса. Яго кнізойдзё восенню ў якасці зялёнай падкоркі. У гаспадарцы пагадоўе жывёлы вялікае, арыентаваны на яго патрэбы. Асноўная слэбца заканчваецца, пачынаецца прапоска пасеваў, — працягвае галоўны аграном. — Трэба ўнесці ўсе прапараты, каб апыраціць рост пустазелы, тады пасевы будуць пачуваць сябе добра і пойдучы ў рост. Калі ж гэты момант упустіць і мусіш прымяніць прапараты кантактнага дзеяння, на максімальны ўраджай разлічваецца не прыходзіцца. Бо яны прыгнітаюць расліну, у нашым выпадку кукурузу. Ну і атрымаецца на небяспечна канцыляры: велькі ж хочацца, каб не здарылася на нашых мелярава землях вялікіх вятроў і, вядома, замазаразкаў.

НА СЯЎБЕ ЦАРЫЦЫ ПАЛЁЎ

У поле выбраўся ўжо пасля 17 гадзін. Каля вёскі Начава ва урочышчы амаль што з марской назвай «Фэраг» вадзіцца слэбца кукурузы. Галоўны аграном Максім АЎДЗІНЧУК тлумачыць, што гэтае поле плошчай у 39 гектараў механізатар заставе за дзень. Слэбца ў поле вышлі пара, — расказвае аграном. — 10 сакавіка ўжо займаліся перазапуж-

ваннем на асобных участках. Сяць збожжавыя і зернебабовыя выйшлі 4 красавіка, слэбца правялі за паўтара тыдзень у аптымальна раннія тэрміны. У параўнанні з папярэднім годам пасіяныя змянілася на два тыдні, гэты дэкавалі надвор'е. З 31 красавіка распачалі слэбца кукурузы — адной з асноўных кармавых культур. Усё яе трэба пасеяць на

Святлана ЯСКЕВІЧ, Алена ДАУЖАНОК, Фота ЛІЗВЕТЫ ГОЛАД.

ВЫТВОРЧЫЯ МАЛОЧНЫЯ РЭК

Фота: І. Давыдовіч

ААТ «Новая Прыпяць» займае лідзіруючую пазіцыю ў малочнай галіне раёна, першае яно і па вытворчасці збожжа

ШМАТГАЛІНОВАЯ ГАСПАДАРКА

Андрэй ЗАСІМОВІЧ, дырэктар ААТ «Новая Прыпяць», заступіў на пасадзе 17 жніўня мінулага года. Андрэй Канстанцінавіч згадае, што прыняў справу ў пару, калі на ўсю мясці шло ўборка ўраджая. Паводле яго слоў, часу на доўгае знаёмства не было, параўменне з калектывам знаёмай амерыцы і першых хвілін работы, і цяпер галоўным набыткам сельгаспрадпрыемства лічыць менавіта яго калектыў, за што ўдзячна сваймі падаршнікамі.

— Асноўны спецыялізацыйны адрэцтва ацэнаўраднага таварства з'яўляецца жывёлагадоўля, — гаворыць Андрэй Засімовіч. — Займаемся таксама вырошчваннем сельгаскультур: збожжавыя, рапс, цукровыя буркі, бульба. Ну і, вядома, прывасюльным кірунку — жывёлагадоўлі — галоўным кіслотам звышлюбав станавіцца вытворчасць кармоў. Калі 12 тысяч нашых жывёл хоча есці штодня, ёсць смачна, якасна, і мы мусім забяспечваць іх паўнаватэрас рацыён. Адолю і нашы вытворчыя паказчыкі.

Дырэктар Андрэй ЗАСІМОВІЧ.

Далейшае развіццё гаспадаркі бачым у павелічэнні аб'ёмаў вытворчасці малака, стаць задача да канца года выйці на лічбу 100 тон малака за дзень, для гэтага нарошчваем колькасць пагадоў, працаваў дырэктар. Ну і п'яніце нумар адна парадку кожнага дня — закладзі добрую карму. Цяпер пачынаецца нарыхтоўка сенажу, люцэрна вырастае добрай. Падрыхтавана тэхніка, назаваныя кансерванты, работа ідзе ў штатным рэжыме. Чакаецца добры кукурузны сілас, а каб ён такім быў, заўсёды купілім якаснае насенне кукурузы. З сяўбы стараемся паспець у аптымальныя тэрміны. А гэты год наогул цікавы ў аграрным сэнсе. Такага на май паміж і не было, каб сець пачыналі ў сярэдзіне красавіка. У нас пасяўныя плошчы адной кукурузы складаюць 3100 гектараў. Рызыкнудзі, вядома, з пазевам, але, як высветлілася, не дарэмна. Культур, якія насялі ў першай палове красавіка, пануюць сябе добра. Яшчэ адзін фактар, які заўсёды трэба ўлічваць: нашы сельгасугоддзі знаходзяцца на мелірацыйных землях. І такіх больш чым палова ў гаспадарцы. У 70-х гадах на цэнтраваных рапсавых, кукурузных, гароховых палях яшчэ плавалі лёбядзі. А цяпер мы атрымліваем неабліга ўраджай. Мелірацыйную сістэму ўвесь час трэба падтрымліваць у належным стане, што і робіць спецыялізаванае прадпрыемства. У нас толькі па Аляшанскім вытворчым участку чатыры мелірацыйныя станцыі, а ўсё па гаспадарцы іх дзевяць.

Ужо шмат гадоў «Новая Прыпяць» вырошчвае цукровыя буркі, і усё гэце неабходна для гэтага тэхніка. Сялета 270 гектараў займае буркавая плантацыя. Упяр у сярбе земляробства робіцца на энэргаанчых трактарах, якім пад сілу наша цяжкая малака.

Цэнтральнай сідзібай «Новай Прыпяць» з'яўляюцца знакамітыя Аляшаны. Гэта самы буйны сельскі населены пункт Беларусі, які даўно перарос сваю буйную вядомасць у якасці аграрнай сталіцы краіны. Цяпер гэта край зможных гаспадароў, буйных фермераў. Аграпрадук штогод прырастае

кварталамі жыллёвай забудовы, цікавай інфраструктурай. Тут і сельгаспрадпрыемству не выпадае плесціся ў хвасце. Яно таксама адпавядае. Напрыклад, ад каровы ў гаспадарцы атрымліваюць больш чым 9200 кілаграмаў малака за год і трымаюць узнёўнае першынство ў раёне.

НА СЯЎБЕ КУКУРУЗЫ І ГАРОХУ

Трактарыст-машыніст Дзмітрый БОЙКА ладзіць працу.

Трактарыст-машыніст Уладзімір БУЯК правярэ высей унасення.

разуку тую газетную шмат гадоў захоўваў. Працаваў, стараўся, пады старэйшых слухаў. Спачатку на невялікіх трактарах тыпу Т-16, потым сталі давацца новую, энэргаанчана тэхніку, цяпер воль на гэты «Кіраўцы».

Нарываўся Андрэй Стаско ў вёсцы Вугалец, адрэц пасля школы падаўся працаваць у калгас. Як сапраўдны па-

Аграрна-хімік Ілья БЯСАН і трактарыст-машыніст Руслан БОЙКА на сяўбе аградоўнага гароху.

НА НОВАЙ ФЕРМЕ

Галоўны звацтэхнік Міхай МіСЮРА на МТФ «Хорск».

Пра жывёлагадоўчую галіну расказвае галоўны звацтэхнік гаспадаркі Міхай МіСЮРА:

— Прадпрыемства мае цяпер каля 12 тысяч гадоў буйной рагатай жывёлы, з іх 3250 — гэта малочнае статак. Па ўрадж малака ад каровы гаспадарка заняла 721 радок у рэспубліканскім рэйтынгу, 17 — у аляшанскім і першы — у раёне. За дзень атрымліваем 88 тон малака. Як ужо гаварыў дырэктар, асноўны даход маем ад вытворчасці малака. У гаспадарцы налічваецца пяць сучасных малочнававарных фермаў з далічнымі ўстаноўкамі, перадавай кормараздачай, наплекнымі ўмовай работы для жывёлаводаў. На ферме Угалец — рканструкцыя наперадзе.

Асноўная выржкка ідзе за кошт валовага аб'ёму, а рост апошняга абумоўлены найперш паліпашэннем умоў для жывёл. Сучасныя памішкіні, звацтэхнічныя падыходы — усё гэта спрыяе росту паказчыкаў малочнай галіны. Стварыліся так сапраўды, што да «Новай Прыпяць» паставола далучыў суседня слэбэй гаспадаркі. На іх тэрыторыях рабілі рканструкцыю малочнававарных фермаў, падагвалі да свайго ўроўню, наладжвалі вытворчасць у адпаведнасці з сучаснымі тэхналогіямі, што забяспечвала эканамічны рост.

— Займаемся і вытворчасцю мяса, — працавае галоўны звацтэхнік. — Калі многія гаспадаркі прадуць буйной, мы іх папярэдзем у сябе, вырошчваем і здраім на м'ясаканамітны ялавічню. Мясная галіна не такія рнтабельная, як малочная, але ў цэлым умацоўвае фінансавыя пазіцыі гаспадаркі.

Малочнававарная ферма «Хорск», у якую мы накіроўваемся, знаходзіцца ў надываўнай малочнай м'ясцыне, фактычна заперод лясюў. Нехта нават мажартваў, што з'яўляецца існа, паглядзіце як сяматоры. Міхай Місюра гаворыць, што гэтае прадпрыемства малочнай галіны самае маладое — працуе ўсёго другі год. Новы комплекс з'явіўся ў выніку закрыц-

ця малапрадукцыйных фермаў стратнай гаспадаркі, якую некалькі гадоў таму далучылі да «Новай Прыпяць». Тут яшчэ вядзецца будаўніцтва асобных памішкіняў, напрыклад прафілакторыі для маладняку.

Больш як год таму яна ўваходзіла ў строй як ферма на 800 гадоў малочнага статаку, цяпер дабудоваўца яшчэ адно памішкіна на 400 гадоў. Такім чынам неўзабаве статак павялічыцца да 1200. А далічная зала будзе выкарыстоўвацца больш эфектыўна, максімальна яна разлічана на 1500 кароў. Так што ферма зможна вытрымаць яшчэ адно павелічэнне пагадоў.

Тут таксама размышчаецца рамонтны маладняк, які паступова паўпўнае статак, ёсць разлічанае аддзяленне, шэ раздоў. Камфортыныя ўмовы для жывёл, сучасная кормараздацкая тэхніка з сістэмай здрабнення спрыяюць таму, што ферма цяпер выдае 16 700 кілаграмаў у дзень таварнага малака. Усё на МТФ занята калі паўстаті чалавек. Калектыў пад кіравніцтвам Дзмітрыя Мазала працуе даволі паспяхова. Дзясяткі аператываў машынага даення, дагяджкі, спецыялісты ўвільваюць сабой адну каманду, якая скіравана на атрыманне качачтовага выніку. На аб'екце кругласутачна знаходзіцца чалавек, які адказвае за парадак і біясюлку. Для бесперапыннага функцыянавання ўстаноўлены запасы генератара энэргіі. Пра практаванні новых фермаў такіх устаноўкі прагледжаны адрэц, што вельмі важна. На электрычныя з'язаныя не толькі даенне, асветленне, але і халадільнае абсталяванне як гарантыя якасці малака. У выдодку адключэння электрычнасці генератар запаліць падаць энэргію цягам 15 секундаў. Адным словам, сучаснае прадпрыемства малочнай галіны.

Для персаналу жывёлагадоўчага аб'екта створаны годныя ўмовы работы. Ёсць пакой для адпачынку і прыёму ежы з усім неабходным наборам тэхнікі.

Старшыня будмаста, брыгадзір вытворчага ўчастка Аляксандр МАЗОЛ і галоўны інжынер-будуіні, стваральнік музея гісторыі рэзідцыі ААТ «Новая Прыпяць» Сцяпан ШУТ разглядаюць гісторычныя дакументы.

Аператыва машынага даення Злата ЯКІМОВІЧ і Аляксандра КАРТОВІЧ вырабляюць чыстае кіраванне пасля доі.

Работа на полях у разгары.

Работа на полях у разгары.

ПРАЦАЙНІКАМ — БЫЛІМ І ЦЯПЕРАШНІМ

Старшыня будмаста, брыгадзір вытворчага ўчастка Аляксандр МАЗОЛ і галоўны інжынер-будуіні, стваральнік музея гісторыі рэзідцыі ААТ «Новая Прыпяць» Сцяпан ШУТ разглядаюць гісторычныя дакументы.

Клопаты старшын прывічнай прафэсійнай арганізацыі сельгаспрадпрыемства Аляксандра МАЗЛА з'язаны ў тым ліку і з прычынненем маладых спецыялістаў. Не так даўно ўнесены змены ў калектыўны дагавор, асабліва гэта датычыцца спецыялістаў звацтэхнічнага дэпартаменту пры заключэнні першага кантракта. Для тых, хто закаха атрымаць запатрабаваны адпачынак у парадку мэтавага набору, прагледжана даплата да ступенды.

Сельгаспрадпрыемства забяспечвае сваіх спецыялістаў жыллем. Цяпер вядзецца рамонт у двух дамах, якіх м'ягч быць выдзелены працаўнікам. Ёсць інтэрагасцінцы, у якой падаходзіць да завяршэння рканструкцыі. Мы наведваем гэты будынак і маем магчымасць узнёўна, што інтэрагасцінцы на восем месяцаў увільваюць сабой сучаснае добраўпарадкаванае жыллі з усім выгодам. Дадаткова з'язучаецца вольнае асабнае статакоў.

У размове з намі дырэктар Андрэй Засімовіч некалькі разоў падраскродзі, што галоўным набыткам сельгаспрадпрыемства з'яўляецца яго калектыў, які налічвае 537 чалавек. Паводле слоў старшын прафракта, гаспадарка прапануе кожнаму члену калектыва прыстойны сацыяльны пакет. Пастаянна падаецца

выезды на экскурсіі, воль не так даўно пабывалі ў Музеі Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску. У асяродку працаўнікоў карыстаюцца папулярнасцю туры выдодку дна. Не забываюць тут і былых работнікаў. Летась перад прафесійным святам аб'ехалі былых калгаснікаў, якія вызначылі асаблівымі паспехамі ў працы, павіншаваць, уручылі падарункі.

Надаўна наведвалі магілу Героя Савецкай Істчынай Працы, былога кіраўніка гаспадаркі Івана Дзмітрывіча Янюкоўскага, ушанаваў яго памяць. А першага мая пабывалі ў гасцях у Героя Савецкай Істчынай Працы Нны Багалеў-Колкіч, былога жывёлавода, павіншавалі ветэрана са святам.

У «Новай Прыпяць» шаюноць працаўнікоў і шаюноць сваяго гісторыю. Сцяпан ШУТ, будаўнік па спецыяльнасці, але вялікі аматар гісторыі, стварыў у свай сабе музейны куток. На адмысловым стале дэнаваныя ўсе вялі гаспадаркі, якая цяпер называецца «Новая Прыпяць».

Трактарыст-машыніст Андрэй СТАСКО рытуе глебу пад сяўбу кукурузы.

Інтэрагасцінцы для работнікаў гаспадаркі ў Давід-Гарадку.

З цікавасцю даведваемся, што ў якасці адрытка ацэнаўраднага таварства сельгаспрадпрыемства было зарэгістравана 3 лістапада 2015 года. Калігас тут быў утвораны ў далёкім 1949 годзе шляхам аб'яднання двух малых калгасоў — Імя Молтава і «30 гадоў БССР». Тут жа чытаем, што ў склад гаспадаркі ўключ увароджыць, апрама аграпрадукцыя Аляшаны, знакаміты Давід-Гарадок, вёскі Смільгошчы, Высокае, Туры, Хорск, Лосівічы, Харомск і Вугалец.

У музейным кутку размешчаны звесткі пра выдатных працаўнікоў гаспадаркі розных гадоў, яе кіраўнікоў, асобна — пра Герояў Савецкай Істчынай Працы — Івана Янкушкіна і Ілію Бакунеў-Колкіч. Яёсць тут таксама сідкі, вымелы, іншыя сведчаны былых паспехаў і дагяджэнняў.

Святлана ЯСКЕВІЧ, Аслена ДАУЖАНОК, Фота Лізаветы ГОЛАД.

РАДЗІ, БОЖА, ЖЫТА, НА НОВАЕ ЛЕТА...

У гэтым годзе на вясновы абрад «Юраўскі карагод» вёскі Пагост, які ўнесены ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА, прыехала больш за дзве сотні гасцей. Сярод іх былі прадстаўнікі фальклорных калектываў, установаў культуры, спецыялісты, якія займаюцца даследаваннем і вывучэннем нематэрыяльнай спадчыны.

Госці далучаліся да карагода, абыходу вёскі, спявалі, танчылі. А пасля правядзена абраду ўзялі ўдзел у рэгіянальным фестывалі нематэрыяльнай культурнай спадчыны «Карагоднае кола», дзе абмяняліся вопітам, расказвалі пра вясновыя традыцыі.

ПАМ'ЯЦЬ БАБЫ КАЦІ

Падчас фестывалю і ў Пагосце, і ў Тураве, дзе прайшлі танцавальна-вечарыня і канцэрт-прэзентацыя народных фальклорных калектываў «Захавальнікі спадчыны», згадалі і носьбітаў, якіх ужо няма і якіх шмат зрабілі для захавання спадчыны. У Пагосце гэта баба Каця. Менавіта дзякуючы ёй тут захаваліся многія абрады, традыцыі, гучалі песні, казкі. Сёння і песні бабы Каці спявае, і справу працягвае загодчыца Пагосцкага клуба-бібліятэкі Ірына Торчы. Яна заўважыла, што адметная асаблівасць Пагоста ў тым, што тут абрады ніколі не перарываліся — Юраўскі карагод вадзілі нават у гады вайны. Нават калі карагод быў, усё роўна шлі ў карагод: «Абрад абавязкова павінен прайсці, гэта рабілася для бунцага ўраджаю. Калі ўраджай пашаць, будзе з чаго рабіць вясельны каравай; калі будзе вяселлі, народзіцца дзеці. У выніку дзюльці вырастае, пасееце ўраджай, і будзе працяг. Цыкл не завершыцца. Абодва звычкі вынікнуць — і прыліпчыца род чапачынь».

Пасля рытуялаў і карагода на полі, скіраваных на добры ўраджай, удзельнікі абраду абыходзіць вёску і спяваюць гаспадарам, якія выйшлі

ім насустрач з падарункам. Карагоды тут пабывалі на кожным скрыжаванні. Як патлумачыла Ірына Ціханавіч, раней хадзілі па ўсім вулічкі, але сёння многія жыхароў ужо не стала, а ў некаторыя дамы людзі прыедуць толькі на лета. Карагоды ж вядома, каб добра паішо на ўсе вуліцы і нікога не абмінулі дабрабыт.

У Пагосце пераважна жывуць сталыя людзі, тут няма сваёй школы, дзеткаў тут усяго шэсць, таму тут вельмі радуецца, калі на Юр'я прыедзе моладзь.

Удзельнікі Юраўскага карагода сталі студэнтамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры, якія на працягу свайго навучання ў стасунках з носьбітамі Тураўшчыны спясалі народныя песні і традыцыі. Далучыліся да свята і ўзорныя дзіцячыя калектывы «Калыханка» з Мінашчыны, «Вясёлы» з Валожынскага раёна. Госці з Валкага Ноўгарада — удзельнікі фальклорнага тэатра «Кудзель» — на фестывалі паказалі, якія вясельныя традыцыі захаваліся ў іх. Там падыця святэ ў гонар Георгія Пераможы (Георгія Вясенняга). Як расказала мастацкі кіраўнік калектыву, дырэктар Муніцыпальнай аўтаномнай установы дадатковай адукацыі «Наўгародская дзіцячая музычная школа» Марына Бур'як, калі на Тураўшчыне Юраўскі абрад скіраваны на добры ўраджай, дык у Ноўгарадзе — на абарону скаўцы ад хвароб. Там таксама абыходзілі кожны двор. Адметная асаблівасць у тых краях — пазахрамавыя велічаны. Тут шмат разоў «крычалі Хрыстан» — гэты асаблівы распеў проста вісеў у паветры.

ТУРАУШЧЫНА САМАБЫТНАЯ

Сёння, калі пагалоска пра Юраўскі карагод пайшла па ўсім свеце і сюды штогод прыежджае вялікая колькасць турыстаў, ужо неабходна думаць пра тое, як абрад захоўваць у новых умовах. Фестываль якраз паказвае, як гэта можна зрабіць. Ён рэалізоўваецца ў рамках грантоўнай праграмы, якая праводзіцца Беларускай дзяржаўнай універсітэтам культуры і мастацтваў у супрацоўніцтве з Міністэрствам культуры. Галоўным у праграме культуры Гомельскага аблканканіама, Жыткавіцкім райвыканкамам пры

падтрымцы Фонду нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. Справа ў тым, што Юраўскі карагод вядома і ў суседніх вёсках. І там гатовы прымаць гасцей. Гэтым разам пасля абыходу сваіх двароў калектывы прыехалі ў Пагост і прывезлі свае карагоды — менавіта так называецца булка, што плячэца з вачара, з якой абыходзіць двары. У рамках праекта па падтрымцы адметнай спадчыны створаны календар падзей, і пад яго распрацаваны латгалты «Карагоднае кола», які мог бы стаць адным з брэндаў Жыткавіцкага раёна. За словамі «карагоднае кола» схаваны розныя сэнсы: гэта і людзі, якія прыязджаюць

каб паудзельнічаць у абрадзе, і калектывы, якія захоўваюць спадчыну, і свята, што ўваходзіць у гадавы цыкл. Напрыклад, на Юр'я можна прыехаць не толькі ў Пагост, але і ў іншыя вёскі Жыткавіцкага раёна: Старажоўцы, Чэрныны, аграгарадок Рычю. На Трыціцу народны фальклорна-этнографічны ансамбль «Лянок» кірава ў вёску Буразь. Там жа, у Буразі, а таксама ў Пагосце, у вёсцы можна паглядзець на абрад «Жаніцца коміна». У Старажоўцы і Рыччэ будзе чакаць на Пакоўскім і Міхайлаўскім кірмашах (мясцовая назва свят, якія прымерываюцца да пэўнай хрысціянскай урочышчасці). Такое народнае гуляння адрозніваецца ад кірмашоў, дзе звычайна гандлююць. І, вядома, у гэты край абавязкова трэба ехаць на Каляды. Калі будзе жаданне наведаць мясцовыя свята альбо пазнаёміцца, напрыклад, з сямейнымі абрадамі, гасцям трэба толькі загадаць звацца з кіраўнікам адпаведнага цэнтру народнай творчасці і арганізацыі вольнага часу насельніцтва.

«Канешне, можна было б раскручваць вёску Пагост як адны брэнд, на які б працавалі ўсё раён, які б усё ведалі, і з пункту гледжання камарціфікацыі гэта было б правільна. Але ці трэба так абыходзіцца з жывой спадчынай?» — заўважыла Алена КАЛІНОЎСКАЯ, вядучы спецыяліст Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, падчас семінара па захаванні нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны, які прайшоў адначасова з фестывалем. Вельмі важна не дапусціць, каб старажыны абрад, разам з якім мясцовыя жыхары праз паказанні перадавалі свае уяўленні, надзеі, духоўныя каштоўнасці, не ператварыўся ў «атракцыён» для турыстаў, трэба пазбягаць фальклорызаванні, празмернай нагрукі і нават адсочваць, каб староннія людзі не парушалі яго. Распрацаваны нават Этнычны кодэкс стасункаў з носьбітамі нематэрыяльных культурных каштоўнасцяў, дзе распісаны правы паводні і камунікацыі. Важна, каб гэты не пераахадзілі праводзіць абрад, напрыклад, не лезлі ў карагод, каб проста зрабіць прыгожыя фатаграфіі.

Пагост мог бы стаць музейным, інфармацыйным, творчым, культурным цэнтрам, дзе прадстаўнікі ўстановаў культуры розных вёсак будзе набіраць вопыт на зберажэнні спадчыны. Але, як заўважыла Алена Каліноўская, захаванне культуры ў маленкіх вёсках, калі кожнага з іх будзе пасобіца, сёння немагчыма. Калі ж яны аб'яднуюцца, гэта адкрывае новыя магчымасці і для работы клубоў, і для папулярнасці культуры таго адметнага рэгіёна, якім з'яўляецца Тураўшчына.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

«МАШЫНА ЧАСУ» Ў ВЁСЦЫ ГРАБАЎКА

Пад Гомелем прайшоў першы рэгіянальны фестываль гісторыі і культуры XVIII—XIX стагоддзяў «Імяніны ў Кацярыны»

Прыдворны б'юці-салон, імператарская кавярня, літаратурнае чапачынь... Жывыя інсталцыі радалі амаатары культуры, спецыялісты Кацярыны Вялікай у вёсцы Грабаўка, якая вядома на ўсёй тэрыторыі свайго гісторычнага спадчыны. Па гэтай тэрыторыі праходзіў такі званым Кацярынінскі шлях — маршрут падарожжа Кацярыны Вялікай, якая накіроўвалася з Пецярбурга ў Крым. Верагодна, імператрыца спынілася ў Грабаўцы, размаўляла з мясцовымі жыхарамі і аздабрала грошы на навуачнае сямейнае дзіця.

Больш за стагоддзе вёска належала роду Фашчэў. Пры іх тут былі пабудаваны сядзібны дом, маслабійня, бровар і цукровы завод, развілася гарбарная вытворчасць, працавала некалькі млыноў, была адкрыта школа, каталіцкая капліца. Адметнасцю мянкіта стаў сядзібны парк і штучнае возера. Захавалася да нашага часу толькі частка сядзібнага парку і славуцэца Грабаўкі — ліпавая алея, уключаная ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі.

— Загадка, да падарожжа Кацярыны Вялікай быў выданы дакумент, які патрабаваў на шляху руку імператрыцы пабудаванне гасцініцы, гаспадары дамы, дарожні нават цэлы гарады. Такая дарога пралегла і праз нашу Грабаўку. Тым самым яна дала магчымасць людзям, якія жывуць на гэтай тэрыторыі, развіваць гандаль, вывозіць сваю прадукцыю на кірмашы. Маленкае на той час паселішча стала развівацца. А ўвогуле Кацярынінскі шлях — гэта дарога, якая звязала не толькі нашыя раёны, пункты, але і гісторыю дзяржавы, народы, людзей, згадалі на цырымоніі адкрыцця фестывалю гісторыі вядучыя — школьнікі Грабаўскай сярэдняй школы Гомельскага раёна, якія вельмі актыўна ўключыліся як у падрыхтоўку свята, так і ў яго правядзенне.

На пачатку ў атмасферу мінулага гледзюч акулна ўрачыстае касцюмаванае шодзе. Гасцей фестывалю запрасілі на пастаноўку малых п'ес XVIII стагоддзя

няй школы Гомельскага раёна Тацяна МАЦЮШКА. Даламу ў арганізацыі правядзення свята супрацоўнікі Грабаўскага сельскага Дома культуры, бібліятэкі Грабаўскага сельсавета і Гомельскага раённага Савета дэпутатаў. Фестываль стане добрай традыцыяй у сучасным культурным жыцці Гомельскага раёна. Упоўняючы з гэтым выказала госьці свята — старшыня Гомельскага раённага Савета дэпутатаў Вікторыя ПАДУЦЬКА.

Грабаўскі фестываль «Імяніны ў Кацярыне» сярэдняй ўзростава. Яго сутнасць — праз багату гісторыю краю прыцягнуць увагу людзей да развіцця сельскай турыстыкі, да яе турыстычнага патэнцыялу, — падкрэсліла дэпутат.

Між тым «Імяніны ў Кацярыны» — адна з самых яркіх першых ластавак. Як праект-ініцыятыва жыхароў Грабаўкі зарадзіўся і развіваўся ў межах міжнароднага праекта «Дарогамі Кацярыны». Госцем свята стала кіраўнік праекта «Дарогамі Кацярыны», дырэктар установы «Тэрыторыя развіцця — XXI стагоддзе» Ірына БАГАДАНЦ.

— Асноўная ідэя — прайсці дарогамі Кацярыны. Але адначасова гэты шлях не геаграфічна: кожнаму удзельніку прайсці свой шлях і асэнсаваць гістарычную спадчыну прадку. Прыгадою знакаміты выраз Кацярынінскі шлях: «Вандрую на дзеці таго, каб глядзець мясцовыя, а для таго, каб бачыць людзей...» — падзялілася Ірына Багданец.

Яна нагадала, што ідэя стварэння новых турыстычных аб'ектаў з прыежай да легенд і гістарычных фактаў аб падарожжы Кацярыны ІІ аб'яднала спачатку Гомельскі і Кармянскі раёны Гомельшчыны. За зямлі кароткі час да праекта «Дарогамі Кацярыны» далучыліся Слаўгарадскі раён Магілёўшчыны, Гандлёва-прамысловыя палаты Гомельскай, Бранскай, Смаленскай абласцей. Ныдаўна сямі папоўніўся Чырвонагвардзейскім раёнам Санкт-Пецярбурга. Праз некалькі дзён камунікацыйная пляцоўка для ўсёх удзельнікоў праекта адкрылася на коблійнай ХХV Міжнароднай выставе «Вясна ў Гомелі».

— Будзем абмяркоўваць пытанні ўплыву гістарычнай фактуры, легенд, якія існуюць сярод насельніцтва, на стварэнне новых аб'ектаў турызму. Гэта камунікацыйная пляцоўка дапаможа выпрацаваць шляхі аэмадзельня, даламогі адны адным і стварэнню новых турыстычных прадуктаў, — дадала Ірына Багданец.

Між тым удзел у міжнародным турыстычным праекце «Дарогамі Кацярыны» можа натхніць актыўны і творчыя вясцюўцаў стварэнне ўласныя турыстычныя прадукты.

— Адкрылі б'юці-салон Кацярыны Вялікай падрыхтавалі выставу левых траў для натуральнай касметыкі. Нашы госці змаглі пазнаёміцца з калекцыяй адзінага ў сваім родзе ў Беларусі музея водараў, створанага ў Грабаўскай сярэдняй школе 14 гадоў таму. Два гады таму на тэрыторыі мы заклалі духмяныя грады. Разам з вучнімі

вырошчваем і нарыхтоўваем уласную духмяную прадукцыю, — расказала настаўніца біялогіі і геаграфіі, кіраўнік Музея водараў Грабаўскай сярэдняй школы Гомельскага раёна Алена БАРАВІКОВА.

Паштоўкі з рознымі водарамі, натуральныя асвятляльнікі паветра, травяныя боксы, чайныя зборы... Духмяную натуральную прадукцыю для выставы-продажу рытуявалі таксама педагогі Грабаўскай сярэдняй школы Гомельскага раёна — Наталля Шарко, Ала Ліпкевіч, Ірына Дзмітрук.

На фестывалі прайшлі догустачнае кавы з рознымі спецыямі. Грабаўскія педагогі і вучні падзяліліся ўласнымі праектамі

«12 месяцаў» з рэцэптамі гатавання прыродных водараў для кавы.

— Зарпашоў ў госці Эрыксціна фон Пфэрфель, — прэзентавала лакацыю Цэнтральна-вядомай бібліятэчнай сеткі Гомельскага раёна (Літаратурнае чапачынь з музеямі класікаў літаратуры) супрацоўніца Цэнтральнай бібліятэка Гомельскага раёна Кацярыны КАПАТКОВА. — Узнавілі вобразы муз Цюцэчава, Грыбаедава, Пушкіна, Тургенева, Някрасава. Працавалі над вобразамі доўга, бо падбіралі прычоскі, ўборы, каб максімальна дакладна ўзнавіць туюлетэ знамянітых дзмі.

Наталля КАПРЫЛЕНКА, фота аўтара.

ФЕСТИВАЛЬ «ПЕРАМОГА» Ў МІНСКУ

II Рэспубліканскі тэатральны фестываль «Перамога» праходзіць у Мінску

Адкрыўся ён 13 мая ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы спектаклем «А зоры тут ціхія»...

Гэты фестываль унікальны, асаблівы, непадобны да іншых, якія праходзяць у нашай краіне. У гэтым годзе ён прысьвечаны 80-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў...

Упаўнёны, што талент удзельнікаў сьвіняжыга фестывалю падарыць нам бяскожныя эмоцыі. Каледжы, які будучы паказаць свае найлепшыя творы, прадуць нам усю жахі Вялікай Айчыннай вайны і пакажуць подзвіг нашых дзядуў і прададуў, якія змагі пераадолець выбаранай вайны...

У рэпертуары фестывалю — найлепшыя з найлепшых пастацовак 2023—2024 гадоў, адарваныя рэспубліканскай камісіяй па тэатральным мастацтве.

Усе тэатры разумеюць значнасць такіх пастацовак, і тры работы, якія прадстаўлены ў рамках Рэспубліканскага фестывалю «Перамога», вельмі добра адраструбуюць подзвіг, які былі ў ваенны час здзейснены, — падзяляюць дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Аляксандр ШАСТАКОУ.

Таксама ён адзначае, што ў параўнанні з мінулым годам пастацовак стала больш. Пашырылася і тэматыка і змястоўна нафаўненне.

Уявіце раскрываюць не толькі ўчынкi мужчын, але і гераізм жанчын. Напрыклад, як у спектаклі Купалаўскага тэатра «А зоры тут ціхія»... — дадаў ён.

Прэмера гэтай пастацовакi адбылася зусім нядаўна, і яе ўжо аданлілі гледачы розных пакаленняў.

Замаяе галюнае, што гэтая гісторыя кранае душу кожнага чалавека, які праходзіць падобныя спектаклі. Кожны раз гэта шыры дывяло з гледачамі, якія разам з артыстамі пражываюць усю эмоцыю, — падзяляюць артыст Купалаўскага тэатра Ілья Крук.

Прызнаюся: нягледзячы на тое, што гэты спектакль мы сыгралі каля 15 разоў, кожны паказ да гэтага часу патрабуе вялікага эмацыянальнага напружання ў кожнага артыста, які кінецца перадаць усю глыбіню перажыванняў.

Варта адзначыць, што ў гісторыі Купалаўскага тэатра Вялікая Айчынная вайна займае асаблівае месца. У той час у будынку тэатра працавалі падобныя чыжы, якія арганізавалі замах на жыхар гайлягэтар Вільгельма Кюбэ. Артысты ж былі эвакуаваныя ў Томск, дзе ў 1944 г. і пачынаецца светлая легендарная пастацовак «Паўлінкі», якая з'яўляецца вяткай Купалаўскага тэатра і знаходзіцца ў спісе гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь.

Лізавета ГОЛАД, фота аўтара.

Фотарэпартаж

«НОЧ МУЗЕЯЎ 2024» У КУПАЛАЎСКІМ ДОМЕ

18 мая ў рамках міжнароднай акцыі «Ноч музеяў 2024» Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы гасціна адкрыў свае дзверы для наведвальнікаў.

«Ноч музеяў» пачалася з прэзентацыі выставы «Купалаў Дом — 80», прымеркаванай да будучага юбілею. Гасці Купалаўскага дома з задавальненнем прынялі ўдзел у музейным квізе, падчас яко-

га атрымалі магчымасць правесці сваю зрудацыю, скарыстацца членамі з цікавымі асобамі, унікальнымі экспанатамі і музейнымі таямніцамі. Разнастайная была і музэйная праграма, а ў канцы вечара адбыўся розныя каштоўнага падарунка.

У лакальных інтэрактыўнай праграме «10x10» наведвальнікі даведаліся захапілі гісторыі, звязаныя з цікавымі асобамі, унікальнымі экспанатамі і музейнымі таямніцамі. Разнастайная была і музэйная праграма, а ў канцы вечара адбыўся розныя каштоўнага падарунка.

Віктар ІВАНЧЫКАЎ, фота аўтара.

Кола(с) часу

Нават дождж не перашкоду паўднёвай настраі, каларытным песням і запальным танцам.

Таксама аматары гістарычнай рэканструкцыі часта падарунка ад ВГК «Нашчадкі». Тут можна было на свае вочы убачыць прызыўны пункт рускай імператарскай арміі і пацупіць пра ўніформу Першай сусветнай вайны, а таксама факты пра жыццё Яўба Коласа ў той час.

З цікавасцю наведвальнікі слухалі і акасоўрылі на музее ад сваёйкі пісьменніка.

Акрамя гэтага, у праграме былі пацукны, экспазіцыі, спектаклі, майстар-класы і шмат іншага.

Лізавета ГОЛАД, фота аўтара.

Ноч музеяў і літаратурна-мемарыяльнаму музеі Яўба Коласа прайшла пад слоганам «Кола(с) часу: час падарункаў» і была прысьвечана яго 65-годдзю.

Назначаная праграма запальна прыемнымі сорпрызамі. Гасцей тут прымаў і гадзіны дзя да гадзіны ночы «Звязда» наведвала гэтае мерапрыемства падчас выступлення фолк-гурта «Гуда».

Спорт-тайм

Баскетбалісткі «Мінска» — чэмпіёнкі Беларусі

У традыцыйным аглядзе — добрыя спартыўныя навіны

ГЕРАІНЯ ТЫДНЯ. Беларуская спартсменка Лізавета Дабравольская заваявала бронзавы медаль чэмпіянату свету па лёгкай атлетыцы сярод спартсменна-паралімпійцаў. Лізавета, якая спецыялізуецца на кідаванні каля, выступала ў класе F13 (атлеты з паранжэнным зроку). Бронзавы медаль чэмпіянату свету ёй прынес вынік у 34,72 метра. Аглядзе нашу спартсменку здолелі толькі кітаўка Жэа Клінг (44,86 м) і Наталія Эзэ з Аўстрыі (38,52 м).

ЛІЧБА ТЫДНЯ. 13 медальёў заваявала Беларуская спартсменка на этапе Кубка свету па шашках-64. Спартсменкі праходзілі ў трох дысцыплінах: вокаменнай, хуткай і класнай гульні. У скарыноцы беларусы ледзі залатых, чатыры срэбраныя і чатыры бронзавыя ўзнагароды. Перамогі ў вокаменнай і класнай гульні ў мужчынскіх атрымаў Арцём Ціханюў, у актыўнага таксама золата ў хуткай гульні сярод жанчын да 17 гадоў.

Чэмпіянат свету Кубка свету ў хуткай праграме сярод мужчын стаў Андрэй Валюк. Яшчэ адзін медаль вышэйшай пробы Беларусі прынес Іван Невар (класічная гульня, да 11 гадоў). Трэнерскай медальсці турніру ў жанчын стала Вікторыя Швед, на рахунку якой два срэбраныя і класічная гульня, і адно трыдзе месца (бліц). На другую прыступку п'едэстала ў вокаменнай гульні ўзнімаўшы нашы Аляксей Куніца (мужчын) і Іван Невар (да 11 гадоў), абодва спартсмены таксама выйгралі па бронзе ў іншых дысцыплінах. Акрамя таго, бронзавым прызыр у вокаменнай праграме сярод жанчын стаў Марат Леў.

КАМАНДА ТЫДНЯ. Баскетбалісткі «Мінска» сталі сяміразовымі чэмпіёнкамі Беларусі, перапыніўшы гегемонію «Гарызонтаў», які не сагуна тэту на працягу трох сезонаў загар. Стаўная каманда не аддала саперніцкай ні адной перамогі ў залатой серыі чэмпіянату Беларусі. Першы матч міжчыні выйгралі з вынікам 74:51, другі — 80:64, і трэці скончыліся вынікам 72:66. Удальнікамі бронзавых ўзнагарод стала гродзенская «Авілія», якая тройчы перайрала вышэйшым сталежнага РДУАра — 69:58, 82:45 і 75:44.

ПЕРАМОГА ТЫДНЯ. Юнацкая зборная Беларусі па жэкі стаў пераможцам Кубка чэмпіёнаў, які прайшоў у Чэмпіянату свету гульні, не старэйшых за 17 гадоў. У фінале пададзены Дамітрый Шульц прыстаўлі гаспадарам лёду з «Трактара». З вынікам 4:2 трыумфатарскі турнір стаў беларускім хвацкім. У турнавым раўндзе турніру беларусы таксама абігралі казанскі «Ак Барс» (4:2), омскі «Авангард» (3:2 ПБ) і напаравуючы «Пючншталь» (5:2), у чэрцёфінале наша зборная змагла супраціўленне «Адмірала» з Уладзіслава (3:2), а ў паўфінале зноў была мацвейшая за хопіваю з Татарстана (4:3 ПБ). Удальнікамі Кубка чэмпіёнаў у складзе Беларусі-17 сталі варагаты Ягор Ходзін, Арыўні Радзько і Ціхан Ціхановіч, абаронцы Арцём Гулько, Уладзіслаў Кесо, Міхаіл Пашкевіч, Павел Салавей, Даніл Шаранюк, Кірыл Глазюк, Ілья Сансевіч, Даніла Левашовіч, Аляксандр Бядрыцкі, Дарцёр Віргейчык, Марк Івацкі, Ягор Карабан, Мікіта Амалька, Ігар Сільчанка, Андрэй Сіманюў, Антон Чамырнік, Мацей Шаўкоў, Яраслаў Брыгалаў, Кірыл Бардулін, Мікіта Паўляў і Юры Рым.

ПЕРАМОГА ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ПЕРАМОГА ТЫДНЯ. У Маскве завяршыўся другі этап Кубка Паўла Ляднёва па сучасным лыжаролі, у якім бралі беларусы і расійскія спартсмены. У жанчын фінале беларуская спартсменка Волга Сікіна заняла трыдзе месца, а ў мужчынскім фінале беларус Уладзіслаў Наседар не пакаіну сапернікам шанцаў і ўпершыню стаў пераможцам турніру.

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

НАДЗЕІ ТЫДНЯ. У грэчаскім Лутракі завяршылася першыя турніры па барацьбе сярод жанчын і дзюдо, не старэйшых за 15 гадоў, з удзелам беларускіх спартсменнаў. Нашы спартсменны заваявалі на турніры адну залатую і шэсць бронзавых ўзнагарод. Чэмпіёнкі Еўропы ў вагавай катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэстала ўзняліся Анастасія Бялуга (да 42 кг), Васіліса Верамейна (да 50 кг), Марыя Хрушчова (да 54 кг), Кацярына Гульнік і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг).

ТУРНІР ТЫДНЯ. Беларусы сабралі россып ўзнагарод на адкрытым Кубку Расіі па кулёрнай стральбе, які праходзіць у падмукоўскім Ігнатева. У стральбе з малакалібернай вінтовак на дыстанцыі 50 м перамагла Марыя Мартынава. У аналагічным практыкаванні сярод жанчын Беларусія Ліна Белая выйгралі па бронзе ў іншых стральбах з малакалібернай вінтовак і Дар'я Сісцянова (абедзве — да 62 кг). Акрамя таго, у спартсменках па грама-раўнянай барацьбе бронзу ў вагава катэгорыі да 58 кг стала Паліна Брагуніна. На трэцюю прыступку п'едэ